

MEGKÉRDEZTÜK**Mire vágnak az anyák?****Interjú anyukámmal**

– Anyu, van egy perced? Gyere ülj ide, van itt egy párna. Készen vagy? Hozom a papírt, ceruzát, lenne 1-2 kérdésem Hozzád.

– Hogy szólíthatom kedves riporternő? Esetleg tegezhetném is?

– Kedves Kozma anyuka szeretném megkérdezni, mit kívánna anyák napjára?

– Mit is... esetleg gyakrabban kíméljétek a hangszálaimat, tanuljatok sokat, kevesebbet magnózzatok, vagy legalábbis halkabban, tegnap sem volt rendesen elmosogatva, a virágokat sem öntözték, meg a ruhákat is leszórjátok...

- Jó, jó – anyu! De tényleg, mit kívánsz?

– Azt szeretném, ha mindig ilyen aranyos, kedves kislányaim maradnátok, hogy mindig mindenben számíthassatok rám, esetleg elnézhetnétek egymás kisebb hibáit, na és azt, hogy nagyon-nagyon szeressük egymást.

Lejegyezte:

Kozma Adrienn

Kertész végzettségű egygyermekes édesanya

Rettenetes érzés, hogy még ez ideig sosem gondolkoztam azon, hogy mire vágnék. Teljesen felzaklatott e váratlan kérdés. Szinte egész éjszaka nem aludtam, gondolkodtam. Akárhogy is, de mindig a pénzhez jutottam vissza. Saját családi házunk pár éve épült, még rengeteg minden kellene, hogy teljesen késznek mondhassuk. Csak a fizetésből nem lehet megélni. Otthon munkaidő után kertészkedem férjemmel együtt. Négy üvegházunk van, ami két embernek is adna egész nap munkát. Éjszakánként is felkeltünk a hidegben fűteni. Csak hajt az ember és észre sem veszi, hogy telnek az évek. Sokszor még este 10 órakor is a konyhában vagyok. Talán ha lenne másfél millió forintom, akkor lennék a munkából hazajöve nyugodt, kiegyensúlyozott, jókedvű. Így több idő, kedvesség, szeretet jutna a családra, így boldogabb, harmonikusabb lehetne életünk. Egy anyának a második műszak mellett még ott a harmadik, az anya és feleség szerep, és az ebből adódó sok-sok feladat. Nehéz ma anyának lenni.

Ha másfél millió nem jön, akkor meg nagy szükségem lenne egy jó tündérre, aki ennyi munka mellett is mindig mosolyt varázsolna arcomra, derűt a szívembe, és nyugalmat adna ahhoz, hogy jelenlétemmel én is szeretetet, derűt, nyugalmat sugározhatnék családom felé, s ezáltal harmonikusabb, felhőtlen boldogságban élhetnénk.

Hatvan felé közeledő falusi nagymama

Tíz év óta az év egyik felét szinte végigbetegeskedtem. Ilyenkor lefogytam, idegessé váltam, ezt nehéz volt elviselni nekem és családomnak egyaránt. Úgy érzem végre egészséges vagyok újra. Számomra hihetetlen kincs az egészség. Azt szeretném, ha ez megmaradna még hosszú ideig. Így családi boldogságot, szeretetet élveznék. A hátralévő időben megértésben szeretnék élni és zavartalanul szeretnék örülni két napról napra értelmesebb unokámnak. Titokban várom, hogy fiaméknál – aki idén nősült – mikor jön a következő unoka. Férjemmel ketten maradtunk saját családi házunkban, úgy gondolom ami nekünk kell ezen kívül az már megvan.

GYES-en lévő kismama

Két éve vagyok itthon első gyermekemmel. Nagyon kicsi lakótelepi lakásban éltünk a

gyermek születése után 1 évig. A szülők és rokonok segítségével és a lakótelepi lakás eladásával sikerült falun egy családi házhoz jutnunk. Egy éve élünk itt. Férjem munkabeosztása változó. Hol nappal, hol éjszaka van távol. Napközben üres az egész környék. Imádom a gyermekemet, de sokszor vágyom emberi szóra. Gyötör a magány. Alig várom, hogy valaki ajtót nyisson rám a szomszédok közül. Teszem a munkát egész nap, de semmi látszata. Észreveszem magamon, hogy sokszor vagyok ingerült gyermekemmel, férjemmel. Hétvégeken sietek haza szüleimhez. Jó kocsiba ülni és menni valahová. Szívesen dolgoznék már a gyermekek között az óvodában. Nem tudom visszajutok-e még valaha, ugyanis a szerződéselem csak a GYES végéig szól és a környéken sehol sincs kilátás óvónői állásra. Remélem leszek még egyszer óvónő, ha nem, nem is tudom mihez kezdek.

Falun élő kétgyermekes tanárnő

Nem könnyű összeegyeztetni az anya szerepet a dolgozó nő szereppel. Úgy gondoltuk fontos a GYES gyermekeim harmonikus személyiségfejlődése érdekében, de becsülettel be kell vallanom nem egyszer irigykedtem férjem apró pedagógiai sikereire, egyáltalán arra, hogy ő taníthat. Most hogy dolgozom, sokkal nagyobb rohanás az életem, de jól érzem magam. Nehéz egészséges egyensúlyt teremteni a két szerep között, hogy egyik sem szenvedjen csorbát, de egyiket sem tudnám elképzelni a másik nélkül. Egyetlen nagy problémám az időhiány. Abból kéne sokkal több ahhoz, hogy se én se a családom ne szenvedjen kárt, és ne legyen annyi feszültség, nagyobb legyen a nyugalom, békesség. Anyagiakra nem vágyom, de szeretném ha ketten együtt annyit kereshetnénk, hogy a hónap végén ne kelljen gyomorgörcsök közepette élni, hogy hogyan jövünk ki a pénzből, vagy hogy jön-e valami váratlan kiadás. Ha sok pénzem lenne utazásra, könyvekre költeném. A falu hátrányaként élem meg, hogy nehezen jutunk el egy-egy jó színházba, moziba. A családi harmónia fontos feltétele, hogy a munkahelyi közösségben jól érezzem magam. Szívfájdalmam, hogy nincs időm – az aktualitáson túl – elmélyedni a szakirodalomban. Örülök egy-egy jó továbbképzésnek, konferenciának, mert ott egy időre feltöltődöm. Fontosabbak számomra a napi apró örömeim. Jó a nyár az olvasásra, a kirándulásokra, kerékpártúrákra. Már nagyon várom!

Leánya családjában élő nagymama

Saját házamat eladtuk, mikor lányoméék építkeztek. Az volt a vágyam, hogy egy szép berendezett lakásom legyen, hát ezt teljesült. Nekem ott van egy külön szobám. Időnként első leány unokám még mindig velem alszik, pedig már 17 éves. Lányom fodrász és kicsi korában sokat volt velem, mint kislány. Gyakran betegeskedem a gyomrommal, így az egészséget mindennél fontosabbnak tartom. Szeretnék szeretetben, békességben élni, és kívánom, hogy két lányom is így éljen családjával. Fontos lenne az egészség és a békesség mellé egy kis szerencse is, ugyanis titkos vágyam egy saját kis lakás, hogy lányoméknak visszaadhassam a szobát, mert a két különálló gyermek miatt szükségük lenne a harmadik szobára is, és hogy idős éveimet saját fészkemben nyugalomban tölthessem, ne kelljen alkalmazkodni senkinek sem hozzám és nekem sem kelljen másokhoz.

Négygyermekes építészmérnök anyuka

Legidősebb lányom 10 éves, a legkisebb fiú 3. Férjem orvos. Közös akaratból lett négy gyermekünk. Azt hiszem az én főállásom már végleg az anyaság lesz. Imádom gyermekeimet. Mindig apró vágyaim voltak. A harmadik gyermek után arra vágytam, hogy másfélszobás bérelt lakásunk helyett végre sikerüljön egy nagyobbhoz jutnunk. Álmainkban egy kertes házat képzeltünk el a külvárosban. Ez ugyan nem sikerült, de ma már egy tágasabb lakásban élünk. Férjem nagyon szereti hivatását és a betegek is szeretik őt. Örülök sikereinek.

Szeretném, ha gyermekeim megkaphánák rajtam keresztül mindent, szeretetet, erkölcsöt, tudást ahhoz, hogy az életben legalább olyan boldogok lehessenek mint mi, és ugyanúgy szerethessék majdani családjukat, mint mi őket.

Török Tivadarné: ALAPKÖNYV a számítástechnikai oktatási programhoz

SZÁMÍTÁSTECHNIKA A NAPI GYAKORLATBAN címmel jelent meg könyv – a Nemzeti Szakképzési Intézet Polifon Kiadója gondozásában – a PC abc című 10 részes távoktatási sorozatban, amelyet a TV2 sugároz szombat reggelenként.

A könyv elkészítésében részt vevő alkotóközösségnek az volt a célja, hogy a lehető legtöbb segítséget nyújtsa az olvasónak a személyi számítógépek és a legfontosabb számítógépes programok alkalmazásainak megismeréséhez, egyszerű működtetéséhez, illetve mindennapi felhasználásához – sokféle munkaterületen.

A feldolgozás módjának jellemzői: sokoldalú, válogatott, felhasználóbarát és együttműködésre készítő.

Azok számára, akik most kezdik az ismerkedést a számítógéppel, mindössze 50 oldal tanulmányozását ajánljuk a könyvből:

- az 1. A személyi számítógép használata; az operációs rendszer című fejezetet, amely a géphez kötött alapismereteket tartalmazza;
- a 2. Microsoft Windows 3.0 című fejezetet, amely egy integrált (többféle funkciót egybefoglaló) és egérkés (ábra- vagy sorkiválasztásos) módszerű program bemutatását adja;
- a könyv végén azon konzultációs iskolák táblázatát, ahová szaktanácsadásért és géphasználatért lehet fordulni.

A számítógépek fejlődésének történetére, felhasználásának sokrétűségére és annak várható változási tendenciáira kíváncsiaknak szintén kb. 50 oldalt érdemes olvasgatni:

- a 6. Számítógép-hálózatok és alkalmazásaik, valamint
 - a 7. Betekintés a számítógépek ipari alkalmazásába című fejezeteket.
- Ezek tisztáznak szakmai fogalmakat és nemzetközileg használt betűrövidítéseket is.

A leggyakoribb számítógépes munkaterületeken tágabb rendszerben dolgozók (vagy azt tervezők) számára kb. 100 oldal megtanulását javasoljuk:

- a 3. Szövegszerkesztés számítógéppel,
- a 4. Táblázatkezelés számítógéppel és
- a 5. Adatbáziskezelés számítógéppel című fejezeteket.

A program elsajátítása közben fejlődő új szakembereknek segít a fejezetek felépítésének fokozatossága: a 3. és a 4. fejezet is Windows-környezetű programokat tárgyal, csak az – eleve speciális jellegű – 5. fejezet lép ki ebből a körből.

Szakmát vagy képesítést igénylők részletes tájékoztatást kaphatnak a fejezetek végén lévő információs lapokról, valamint

- a 8. Számítástechnikai tanfolyami oktatási és szakmai képesítő vizsgáztatás rendszere című fejezetből.

A számítástechnikai ismeretek iránt bővebben érdeklődők is találhatnak irányítót – a fő fejezetenkénti csoportosítású – Ajánlott irodalom című felsorolásban.

A szemléltetést jól segíti a nagyszámú ábra, az olvasó figyelmét pedig megfelelően irányítja az egységes jelölési és kiemelési rendszer.

A könyv megjelenését támogatta az Országos Képzési Tanács Magyar Távoktatási

Alapítványa és a Nemzeti Szakképzési Intézet igazgatósága.
A könyv használatához jó munkát kívánnak készítői.

NEMZETI SZAKKÉPZÉSI INTÉZET

Polifon Kiadó

1087 Budapest, Berzsenyi D. u. 6. Telefon: 114-1007/23

Telefax: 114-0649

AZ ISKOLAI ÉRTESÍTŐKRŐL

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum munkatársai megkezdték ez év elején az iskolai értesítők (évkönyvek) számítógépes repertórizálását. A feldolgozás 1850-től napjainkig a mindenkor történelmi Magyarországon kiadott valamennyi fellelhető iskolai értesítőre kiterjed. Az eddigi szórványos értesítő-repertórium kísérletekkel szemben nem csak a megjelent tanulmányokat regisztrálják, hanem igyekeznek számba venni valamennyi információ értékű közlést. (Például tanárokat, tantárgyakat, illusztrációkat, nyomdákat, apróbb híreket stb.)

Az elmúlt másfél évszázad magyar iskoláiról a leghitelesebb, legteljesebb képet az iskolai értesítők, évkönyvek adják.

1850-től vált az osztrák közoktatásügyi minisztérium rendeletére kötelezővé Magyarországon is a középiskolákban az értesítők kiadása. Szabályozott volt a tartalmuk, kötelezően előírtak, hogy magába foglaljon

- egy, az intézet tanára által írt szaktudományos vagy pedagógiai értekezést,
- a lefolyt iskolaév tantervét,
- statisztikai adatokat,
- a tanügyi hatóságok fontosabb rendeleteit,
- az iskolai év alatt előfordult nevezetesebb változásokat
- és a tanszerek gyarapodását.

Kezdetben az iskolák csak a kényszerúséget látták a rendeletben, rövidesen azonban – felismerve, hogy az évkönyv kapcsán rendszeres lehetőségük nyílik munkájuk közismertté tételére mind a társintézmények, mind a szülők, sőt a település polgárai számára is – egyre több intézmény publikálta rendszeresen értesítőit. A XIX. század utolsó évtizedeitől ez oly általánossá vált, hogy mindegyik, magára valamit is adó iskola jelentkezett kiadványával, függetlenül az iskola típusától. Így a rangos középiskolák mellett a tanítóképzők, polgári, sőt elemi és iparostanonciskolák is kiadták évkönyveiket. A terjedelem, a kivitel és a színvonal igen változatos, de mindez, bármilyen legyen is, a hátrahagyott tanévről olyan élethű, eleven képet ad, amit semmiféle monográfia vagy történeti munka nem tehet meg.

Tartalmuk is bővült az idők folyamán. A rendelet által előírt tudományos vagy pedagógiai értekezés rendszeres publikációs lehetőséget biztosított a tanári karnak mind a pedagógiában, mind valamennyi más tudományágakban. A szülőknek szóló nevelési tanácsoktól kezdve a matematikaoktatás módszertanán át fizikai, geológiai, kereskedelmi, művészeti, filozófiai, irodalmi stb. témájú dolgozatokat olvashatunk. A szerzők között pedig Arany János, Babits Mihály vagy pl. Öveges tanár úr nevét. A tanulók érdemjegyei bárki számára hozzáférhetők,

keressük bár jelesebb honfitársainkat vagy akár családjaink tagjait: A tanszerek gyarapodását néha sommásan közlik, máskor név szerint felsorolják, hogy melyik tanár, tanuló vagy más adakozó juttatta az iskolát egy-egy szép kőhöz, műszerhez vagy könyvhöz. Az iskolaorvosi jelentésekből kitűnik, hogy milyen járványokat, rendkívüli vagy meg szokott betegségeket kellett átvészelní. A kirándulási beszámolók sokszor fényképekkel illusztráltak, ugyanígy az iskola épületére vonatkozó írások is.

Az értesítők általában néhány száz példányban jelentek meg, leggyakrabban kisebb helyi nyomdák sajtóján. Sokszor találni olyat, amelyre rányomtattak, hogy cserepéldányt kének. Így tudták az iskolák önmagukat másokhoz mérni.

A folyamat egy 1948-as VKM rendelettel szakadt meg, ezt 1950-ben még határozottabban megerősítették, amikor is anyagi okokra, papírhiányra hivatkozva megszüntették az iskolai évkönyvek szerkesztését és kiadását. 1957-től azonban szórványosan, napjainkban pedig ismét mind gyakrabban tudósítanak magukról ily módon az iskolák élesztgetve a majdnem elszakadt gyökereket.

Bakó Anna
főmunkatárs

Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

Együtt vagy önállóan **Magyar iskolák Déván**

Déva város, Hunyad megye székhelye, csendes, az utcákon alig néhány ember. A közel nyolcvanezres város eldózerolt házaival és modern lakótelepeivel inkább lehetőségnek, mint turistacsalogató nevezetességnek látszik. A kirakatokban a hatvanas évekből jól ismert minőségű árucikkek sorakoznak, a kenyérbolt előtt hatalmas sor áll. A főtér talpazata üres, a magyar-román barátság ápolásáról híres Petru Groza államelnök szobra máshol várja további sorsát. A magasból a Kőműves Kelemen balladájából jólismert Déva vára romjai uralják a románok, magyarok, szászok lakta várost. A leírhatatlan minőségű utaktól megviselt látogató a 3. sz. Általános Iskola falai közt érdeklődik Széll Zoltán, aligazgatótól, milyen a helyzet az 1989 decemberi változások óta.

– Valamikor Déván, még az ötvenes években volt magyar középiskola, melyet később igen határozott eszközökkel felszámoltak. A diktatúra bukása után 1990 őszén újraindítottuk az önálló magyar iskolát 1-12 osztály számára. A kezdeti lelkesedésünk elszántságunk csodálatos eredményeket hozott. A vegyes osztályokban tanuló diákok haladéktalanul átjelentkeztek és megindulhatott a tanítás. Míg az ezt megelőző időszak nem biztosította a megfelelő pedagógus gárdát, most lehetővé vált minden tantárgy anyanyelven történő tanítására. Az eddigi helyettesítgetések, a beugró, magyarul nem beszélő kollégák átirányítása stabil, jól képzett tantestületet eredményezett. Sajnos politikai okokból, az ismert események hatására, féléven belül megszüntették az önálló magyar iskolát. Csatlakoznunk kellett a román iskolához. Igaz, ezt nem fogjuk fel tragédiaként, hiszen továbbra is szabad kezét kaptunk, az igazgató eléggé rugalmas, de azért ez valahogy mégis más.

– Egy ilyen nagyszerű, valahol még romantikus elemeket is tartalmazó kezdeményezés után miként élték meg a kudarcot a gyerekek, tanárok, szülők?

– Mivel ez egyértelműen központi rendelkezés volt, nem vethetünk a szemére senkinek semmit. Az önállóság viszonylag megmaradt, a magyar gyerekek külön osztályokban, anyanyelvükön tanulnak, nincs tehát ok az elkeseredésre. Valamennyi tárgyra megvan a kellően felkészült, irodalmi nyelvet beszélő szakos pedagógusunk, a gyerekek szeretik őket, így a tartalmas munkának nincs semmi akadálya. Heti 4-5 órában tanulják diákjaink a román nyelvet. Erre is sikerült egy olyan kedves, felkészült, az irodalmi románt kiválóan beszélő kolléganőt szerezni, hogy itt sincs fennakadás. Igaz, még nem tudtuk elérni, hogy a tantestületi értekezletek, vagy a tanévnyitó ünnepség magyarul szóljon, de nem adjuk fel a küzdelmet.

– Van e gond a szülőkkel, a gyerekekkel a beiskolázás terén? Tapasztalható-e olyan jelenség, hogy inkább román osztályba adják a gyereket, remélve, így jobban boldogul?

– Negyedszázada tanítok itt Déván, de nem tapasztaltam ennek tömeges megnyilvánulását. Tény, hogy egyes szülők, és ami a legelkeserítőbb, ezek inkább értelmiségiek, oda viszik gyermeküket. Pedig, ha az értelmiség elárulja a népet, a következményei beláthatatlanok. Vallom, legjobb a személyes példamutatás. Kollégáimmal együtt ennek az elvnek alapján beszélünk gyerekekkel, szülővel egyaránt. Sokan aggódnak, ha magyarul tanul a gyerek, nehézségei lesznek a felvételinél, az egyetemen. Saját példám a cáfolat erre. Magam Temesvárott végeztem, románul, matematika szakon. Mégis itt vagyok. Igaz, az első időszak nem volt könnyű. De a cél, az anyanyelv szeretete, ismerete és a műveltség, a kultúra elsajátítása elengedhetetlen. Meg kell értetnünk a szülőkkel, az egyik nyelv ismerete ma már kevés. Itt élünk, ismernünk kell a többségi nyelvet, a kultúrát. De a sajátunkét is. Egyik a másik nélkül semmit sem ér. Erre neveljük a diákokat, ennek szellemében dolgozunk.

– Milyen az együttműködés a román kollégákkal, szülőkkel, a helyi vezetéssel?

– Mint mindenütt, itt is van néha egy-egy felelőtlen megnyilvánulás. Néha még magyar részről is. Mindez azonban nem jellemző. Az országos események ide nem jutottak el. Mondhatnánk, Déva egyfajta sziget, a nyugalom szigete. A kollégák ellenállása is mint kiderült, inkább szakmai volt. Mivel a mi gyerekeink sokkal szorgalmasabbak, ügyesebbek, egyszerűen szerettek itt tanítani. Ezt féltették, nemzetiségi kérdés fel sem vetődött. A város vezetői pedig kifejezetten támogatnak minden magyarországi kapcsolatot. Bár minden esetben bejelentem, ha ilyenre kerül sor, még nem tapasztaltam elutasítást. Együttműködésünk alakult ki Vas megyével, Jász-Nagykun-Szolnok megyével és legutóbb Szekszárdon voltunk egy diákolimpián négy gyerekünkkel. És ami meglepőbb, de ugyanakkor örömmel tölt el, egyre több román szülő irat ja be magyar óvodába csemetéjét. Ezek a gyerekek nap mint nap együtt vannak, élnek, tanulnak, teszik a dolgukat. Elengedhetetlen, hogy érintkezni, kommunikálni tudjanak egymással. És belép ebbe még valami. A gazdaság. Európába az út Magyarországon keresztül vezet. Aki üzletet akar kötni, annak ismernie kell a nyelvet. Sokan jönnek és tanulják. Ők már a jövőre készülnek.

– Említette az értelmiség sajátos helyzetét. Vállalják a fiatalok a tanulást és a visszatérést a szülőföldre?

– Amikor baj van, akkor jön rá az ember, mennyire hiányzik a kiművelt emberfő. Kellene jogász, közgazdász, mérnök, orvos, ügyész. De sajnos kevés van, aki pedig elmegy tanulni, nem mindig jön vissza. Az anyanyelv, a szülőföld, a hazaszeretetet már most, az

iskoláskorban ki kell bontakoztatnunk. Erre pedig a legjobb mód a személyes példamutatás. Több olyan kollégám van, akik annak idején a tanítványaim voltak, megszerettem velük a pályát, s ma együtt tanítunk. Tanítványaim között most is van akit szeretnék a katedrán látni. Elsősorban persze matematika tanárként, hiszen feleségem is ezt tanítja, lányom pedig ezen a szakon negyedéves egyetemista. Sokat gondolkodom rajta, fel kéne hagyni a vezetéssel, s visszatérni a katedrára. Aki egyszer tanított, az nem tud szabadulni tőle. Majd jönnek a fiatalok és átveszik a stafétabotot.

– Ebben a szép küzdelemben egyedül van az iskola? Merre található még magyar nyelvi tanintézet?

– A 3. sz. általános iskolában van 8 évfolyamunk és az 1. sz. líceumban a 9-től 12-ig. A legkisebbek 105 tanulót jelentenek. Az 5-8 osztályosok 140-en vannak, de ez inkább a középiskolára jellemző. Sok vegyes házasságból született gyerek jár hozzánk. A szülők inkább ide adják be őket, ami egyfajta elismerés is a tanítás színvonalának, az iskola hírnevének. De hasonló a helyzet a megyében másutt is. Mint az RMDSZ Hunyad megyei alelnöke gyakran járok más városokba, meglátogatom az ottani intézeteket tapasztalom a helyzetet. Az aradi, kolozsvári, iskolák és a székelyföldiek között azért van némi eltérés, de itt, a megyénkben a Zsil völgyi Petrozsényben hasonló. Úgy tűnik, meg tudunk birkózni a problémáinkkal. Tisztes munka és együttműködés, ez a lényeg. Bár ez sem könnyű feladat.

Csillei Béla

A TANOSZ intézményi tagjai (1992. febr. 25-i állapot)

1. ADY ENDRE KÍSÉRLETI KÖZÉPISKOLA 5720 Sarkad, Vasút u.2. Tel.: 75-155
Igazgató: dr. Gáspár László
2. AKADÉMIAI KIADÓ és NYOMDA VÁLLALAT Bp. XI. Prielle Kornélia u. 19. 1363 Pf. 24. Tel.: 181-2134/120, 161-3468 Dr. Antus Sándorné főszerk., Márton Ágnes titkárnő
3. ALTERNATÍV KÖZGAZDASÁGI GIMNÁZIUM 1035 Bp. Raktár u. 1. 166-8840, (180-5414) Hom Gábor és Heit Gábor
4. AULA KIADÓ (Budapest Közgazdasági Egyetem) Bp. IX. Kinizsi u. 1-7. 1920 Bp. 5. Pf. 489. Tel.: 166-8840 Vezető: dr. Halász Géza
5. APÁCZAI KIADÓ és KÖNYVTERJESZTŐ Kft. 9500 Celldömölk, Gábor Áron u. 7. Ügyv. Esztergályos Jenő tanár
6. BESSENYEI GYÖRGY KIADÓ Bessenyei György Tanárképző Főiskola, 4301 Nyíregyháza, Sóstói u. 31/8. Szerk. Minya Károly
7. BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE PEDAGÓGIAI és KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZET 3534 Miskolc, Andrassy u. 96. Pf. 505; Tel.: 46/50-433 Vezető: Halmási Lászlóné
8. BRILL OKTATÁS- és INFORMÁCIÓ-TECHNIKA G.M. Bp. 1136 Pannónia u. 48. Tel.: 129-9991 Éber Zoltán, Nyíregyházi Gyula
9. CALIBRA KIADÓ 1032 Bp. Kiscelli u. 16. I. 6. Tel.: 188-4072, 168-4153 Kollár Lászlóné cégvezető
10. COMENIUS TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA Sárospatak, Eötvös u. 6. 3950 Pf. 88. Tel.: 41/11-211 Kapcsolattartó: dr. Egri Károly docens
11. CSILLAGSZÓRÓ KERESKEDELMI KFT. Bp. VII. Barcsay u. 3. Tel.: 141-5560 Halász Péter
12. CSOKONAI KIADÓVÁLLALAT 4024 Debrecen, Varga u. 17. Pf. 169. Tel.: 52/17-237

13. EDUCATIO KIADÓ Bp. XIII. Victor Hugó u. 17-23. Főszerk.: Kravjánszky Róbert, Lukács Péter igh.
14. ELTE BTK TERMÉSZETTUDOMÁNYOS NEVELÉSI SZAKCSOPORT 1146. Ajtósi Dürer sor 19-21. Tel.: 153-4722 Vezető: dr. Bartal Andrea
15. ELTE TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLAI KAR Könyvtár Tanszéke. 1074 Bp. VII. Kazinczy u. 17-23. Tel.: 112-4010
16. ELTE RANDÓTI MIKLÓS GYAKORLÓ ISKOLA Bp. 1146 Cházár A. u. 10. Tel.: 142-1731 Réz Gáborné igazgató
17. ESZMÉLET 1519 Pf. 351. Bp. Németh, 136-5115
18. ESZTERHÁZY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA 3300 Eger, Eszterházy tér 1. Tel.: 36/10-466 Horváth Tibor tanulmányi o.v. és Vargáné dr. Raisz Rózsa főiskolai tanár
19. FŐVÁROSI PEDAGÓGIAI INTÉZET 1431 Bp. Horváth Mihály tér 8. Pf. 199.
20. FÓTI GYERMEKVÁROS (ált. iskolája) Fót Ig.: Fábri Béla, Vágó Péter
21. FÜGGETLEN ÖKOLÓGIAI KÖZPONT alapítvány 1035 Bp. Miklós tér 1. Selyemgombolyító Tel.: 168-6229 Vásárhelyi Judit
22. GÖMB UTCAI ISKOLA (gép-gyorsíró iskola, valamint „könyves” – szerkesztőségi titkárnőképző iskola, közgazdasági szakközépiskola) Bp. XIII. Gömb u. 25. Tel.: 149-7126 Ig.: dr. Jakab Gézané
23. GÖNCÖL KIADÓ Bp. XI. Tas vezér u. 17. V. 1. 1113 Tel.: 185-4045 Vezetők: Szikói Gábor, Halász Péter
24. HALÁSZ és FIAI KFT 7621 Pécs, Perczel u. 26. Tel.: 168-7803 Ügyv. ig. Halász Gábor
25. HATÁGU SÍP ALAPÍTVÁNY KIADÓJA Bp. Váci u. 19. Tel.: 111-2037 Galli Katalin
26. Dr. HONFFY PÁL ÖNÁLLÓ VÁLLALKOZÓ Bp. IX. Üllői u. 151. II. 25. 1031 Tel.: 148-5802 Dr. Honffy Pál
27. HUNGÁRIA EURÓPA ALAPÍTVÁNY 1075 Bp. Pf. 122. (ELTE TIK) Kazinczy u. 23-27. Tel.: 112-4010 dr. Marosi Endre docens
28. IKVA KULTURÁLIS KFT. 1013 Bp. Feszty Árpád u. 4. fsz. 4. Tel.: 156-9034 Szigeti László ügyv. ig.
29. „KANDALLÓ KÖNYVKLUB” 1067 Bp. Podmaniczky u. 39. Tel.: 112-8035 Kabai Zoltán
30. KARTOGRÁFIAI VÁLLALAT 1149 Bp. Bosnyák tér 5. Tel.: 252-8222 Vez.: Csabai Attila
31. KINIZSI PÁL ÁLTALÁNOS ISKOLA 6060 Tiszakécske, Templom tér. Tel.: 76/41-052 .
32. KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT PEDAGÓGIAI INTÉZETE Tatabánya, V. Fő tér 4. 2800 Pf. 132. Tel.: 17-087, 17-433/34 Dr. Egressi Erna
33. KÖZGAZDASÁGI és JOGI KÖNYVKIADÓ 1054 Bp. Nagysándor u. 6. 1374 Pf. 578. Profil: közgazdasági és nyelvi tankönyvek, segédletek, különféle szakmai könyvek.
34. KULTURÁLIS INFORMATIKAI és INNOVÁCIÓS KFT 1011 Bp. Corvin tér 8. Tel.: 201-5728, 201-4892 Golyás Lóránt
35. LIBRA IPARI TERMELOŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT 1117 Bp. Schönherz Z. u. 3-5. Tel.: 166-44-09
36. LIGATURA KFT 1141 Bp. Jeszenák u. 26. Tel.: 164-3608 Ügyv. ig.: Kontra Zita
37. LOGOPÉDIA GMK 1031 Bp. Fiedler u. 10. (lakás 160-7091) 142-5314 Beszédjavító Intézet Kvasznár Jánosné
38. LUTRA GYERMEKLAP- és KÖNYVKIADÓ KFT Bp. Jászai M. tér 5. 1137 Tel.: 132-1989, 112-2428 G. Német György kiadói ig.h.
39. MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG információs szakosztálya 1388 Bp. VII. Csengery u. 68. Tel.: 112-3209 Pf. 84.
40. MAGYAR ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI ISKOLA ALAPÍTVÁNY – LAUDER JAVNE ZSIDÓ

KÖZÖSSÉGI ISKOLA Bp. VI. Lendvay u. 17-19. Tel.: 131-6160, 111-6459 Dósai Tamara, Sövényházy Csilla, Pataki Mária

41. MECÉNÁS B.T. 2400 Dunaújváros, Római krt. 40. Rudas László Közg. és Külk. SZKI

42. MOZAIK OKTATÁSI STÚDIÓ 6723 Szeged, Debreceni u. 318. 6701 Szeged, Pf. 301. Tel.: 61/28-247 Török Zoltánné ügyv. ig. Boltok: Szeged, Csongrádi sugárút 73. 6723 Bp., Üllői u. 70. 114-2612

43. MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ 1014 Bp. Szentháromság tér 6. Levélcím: 1536 Bp. 114. Pf. 385. Tel.: 155-7122 Putankó Anna irodalmi vezető, Nagy Józsefné főszerkesztő

44. NOVOTRADE KÖNYVKIADÓ 1389 Bp. Pf. 139. Bp. XIII. Sallai u. 31. Tel.: 131-5923, 186-7318 Szilágyi Ágnes

45. NÉMETH LÁSZLÓ GIMNÁZIUM TANTESTÜLET 1131 Bp. XIII. Kilián György u. 15-17. Tel.: 120-8276 Dr. Hoffmann Rózsa igazgató

46. OLTALOM KIADÓ 1088 Bp. Krudy u. 4. Tel.(lak.): 138-1333 dr. Lovász Gabriella, Lovász Imre

47. ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR és MÚZEUM – és az OPKM TANKÖNYVTÁRA Központ: Bp. V. Szalay u. 1-14. valamint Bp. XI. Tomavár u. 14-20. Vezető: Horváth László

48. PEST MEGYEI PEDAGÓGIAI SZOLGÁLTATÓ IRODA Bp. XI. Karinthy F. u. 3. Levélcím: Bp. 1519 Pf. 334. Tel.: 185-2411 Pálvölgyi Szilveszterné

49. POLIFON KIADÓ 1087 Bp. VIII. Berzsenyi u. 6. Tel.: 114-1009 Vez.: Török Tivadámé Profil: szakmai (közgazdasági) tankönyvek és segédletek, fizika és minden más, megrendelésre

50. PROFILMAX KFT Kaposvár, Katsányi u. 4. Tel.: 82/21-911

51. SZAKOKTATÁS SZERKESZTŐSÉGE 1087 Bp. VIII. Berzsenyi u. 6. Tel.: 114-1009 Főszerk.: Papp Ágnes

52. SZAKKÉPZÉSI SZEMLE SZERKESZTŐSÉGE 1087 Berzsenyi u. 6. Tel.: 114-1009 Vida János főszerk.

53. SZENTLŐRINCI KÍSÉRLETI ISKOLA Szentlőrinc, Sallai u. 11. Igazgató: Kocsis József

54. TERÉZVÁROSI KÉTTANNYELVŰ ISKOLA 1061 Bp. VIT. Hegedű u. 3. Igazgató: Paár Zoltánné

55. TÉKA KIADÓ Bp. XIII. Váci u. 19. Tel.: 131-4129 Vez.: Kustos Mária

56. TREZOR KIADÓ Bp. Egressy köz 6. Tel.: 163-0276 Benczik Vilmos ügyvez.

57. TÖRTÉNELEMTANÁROK EGYLETE (megfigyelő státusban) 1052 Bp. Sütő. u. 1. Tel.: 137-9730 Miklósi László ügyvivő

58. TYPOTEX KFT – Elektronikus Kiadó 1015 Bp. Batthyányi u. 14. Gyömöre Mihályné főszerk. Vatsky Zsuzsa

59. ÚJ KATEDRA SZERKESZTŐSÉGE Bp. III. Bárczi Géza u. 2. 1039 Tel.: 180-1169 Barlai Róbertné szerkesztő, Pecsénye Éva főszerkesztő

60. UJFALUDI LÁSZLÓ KÖNYV és JEGYZETKIADÓ 6131 Szank, Ságvári u. 1. Tel.: 77/31-414

61. VARIO KIADÓ Bp. V. Balassi Bálint u. 25. Vez.: Alföldiné Tóth Emőke Profil: nyelvkönyvek, kisiskolások könyvei, rejtvényűjság kiadása, terjesztése

62. VARIÁL LAP és KÖNYVKIADÓ KERESKEDELMI KFT. 1135 Bp. Jász u. 103-105. Tel.: 120-3804

63. VESZPRÉM MEGYEI PEDAGÓGIAI INTÉZET Veszprém, Vár u. 21. Pf. 144. Tel.: 29-611

64. VERES PÉTER GIMNÁZIUM 1030 Bp. Csobánka tér 7. Tel.: 180-2710, 180-2760 Tiszavölgyi István igazgató, fel. szerkesztő

65. ZÁNKAI GYERMEKVÁROS Igazgató: Vajó Péter

Barabásné Murgács Kinga

Helyzetkép az óvodás korú gyermekeket nevelő III. kerületi családok anyagi helyzetéről

Az utóbbi években – mióta eltörölték a szülők jövedelme utáni étkezési díj megállapítás rendszerét – egyre kevesebb tényleges információ jut az oktatási-nevelési intézmények birtokába arról, hogy hogyan alakul a családok jövedelmi helyzete. A kereseti igazolások bekérésének megszüntetése mögött az a nézet (és tapasztalat) húzódott meg, hogy a jövedelemigazolások csak a tényleges bevételek egy részét igazolják, a családok ezen felül jelentős egyéb anyagi forrásokkal is rendelkeznek.

A vizsgálat célja, hogy hozzátétőleges helyzetképet vázoljon fel arról, mekkora jövedelmekkel rendelkeznek az óvodás korú gyermekeket nevelő családok, mennyi az egy főre jutó jövedelem, valamint az, hogy jövedelmüket milyen arányban használják fel a létfenntartásra.

Mivel a kérdőíveket név nélkül, önkéntesen töltötték ki a családok, valószínűsíthető, hogy az adatok a tényleges valóságot tükrözik.

A felmérés hatóköre és módszere

A felmérést 3 óvodában végeztük, a békásmegyeri Medgyessy utcai, a Pók utcai lakótelepen elhelyezkedő Kanóc utcai és az óbudai Mókus utcai óvodában. A két lakótelepi óvodába csak helyben lakók járnak, a Mókus utcába az egész kerületből jelentkeznek a gyerekek.

A kiosztott kérdőíveket az alábbi arányban hozták vissza az önkéntes válaszadók:

Mókus óvoda: 170-ből, 60 db

Kanóc óvoda: 133-ből, 78 db

Medgyesi óvoda: 175-ből, 76 db

Az adatok összegyűjtése után egyszerű átlag- és százalékszámításokat végeztünk, a jellemző szélső-értékek közlésére törekedtünk.

A vizsgálat eredményei

Noha a minta elég kicsiny, a 214 válaszadó a III. kerület óvodás korú gyermeket nevelő családjainak 5%-át reprezentálja, amely a szociológiai vizsgálatokban szokásos egy-két %-os mintát jelentősen meghaladja.

A válaszadó családok szülő és gyermekszám szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult.

	Mókus	Kanóc	Medgyessy	Összesen
2 szülő 1 gyerek	18-	6	14	38
2 szülő 2 gyerek	23	48	33	104
szülő 3 és több gy.	9	15	20	44
1 szülő 1 gyerek	7	7	4	18
1 szülő 2 gyerek	3	-	2	5
1 szülő 3 és több gy. -	-	2	3	5
Összesen	60	78	76	214

A megkérdezettek, néhány Mókus utcai kivételtől eltekintve, átlagos lakótelepi lakásban laknak. Telefonnal összesen 63 család rendelkezik átlagosan 887 Ft-os havi számlával. Gépkocsija 125 családnak van, ez a megkérdezettek 58%-át jelenti, melynek területi megoszlása a következő:

Óbuda: 65%
Pók utca: 68%
Békásmegyér: 43%

A családok bevételei

A bevételek részletezését elhagytuk, mivel a megkérdezettek több féle módon tüntették fel az adatokat. Többen valamelyik szülő jövedelmében tüntették fel, mások az állami támogatás hoz sorolták a családi pótlék összegét. 7 család jelezte, hogy valamelyik tagja munkanélküli. Valamilyen segélyben a megkérdezettek 17%-a részesül, ez összességében és hozzávetőlegesen havi 180.000,- Ft-ot tesz ki (rendszeres és rendkívüli segély, étkezési díjkedvezmény, árvaellátás stb.).

Területi megoszlása:

Óbuda: 18%, (500-12.500,- Ft)
Pók utca: 8%, (1.700-10.000,- Ft)
Békásmegyér: 26%, (1.700-8.500,-)

Valószínű, hogy az étkezési díjkedvezményt nem minden család sorolta fel.

A családok átlagjövedelmének szóródása nagyjából hasonló képet mutat, bár a számszerű megoszlás jelentősen torzít néhány adatot. (A 2 szülős, 2 gyermekes családok átlagait 104, a gyermeket egyedül nevelő családok adatait 5-5 család átlagából számoltuk ki.)

A családok jövedelmi viszonyai nagyon széles skálán mozognak, az átlagosnak tekinthető 2 gyermekes családokban például 11.400,- Ft – 105.000,- Ft-ig. Érzékelhető, hogy Békásmegyéren átlagosan 3-4.000,- Ft-tal kevesebb jövedelemből kell gazdálkodni a családoknak. Elgondolkodtató, hogy amennyiben elfogadjuk, hogy 1992-ben az egy főre eső létminimum 9.000,- Ft felett van, a megkérdezett családok 63%-a ezen érték alatt helyezkedik el.

A családok egy havi összes bevételének átlaga ft-ban

Mókus; Kanóc; Medgyessy; Összesen
2 szülő 1 gy. 37.615; 28.041; 28.532; 31.396
2 szülő 2 gy. 35.202; 34.729; 29.562; 33.165
2 szülő 3 és több gy. 44.922; 44.536; 37.279; 42.245
1 szülő 1 gy. 12.860; 20.674; 13.442; 15.658
1 szülő 2 gy. 30.216; –; 22.250; 26.233
1 szülő 3 és több gy. –; 25.375; 21.866; 23.620

A családok egy havi bevételének szélső értékei ft-ban

	Mókus	Kanóc	Medgyessy
2 szülő 1 gy.	22.000	24.700	23.900
	59.000	32.000	38.000
2 szülő 2 gyerekek	11.400	20.000	15.000
	70.000	72.000	44.600
2 szülő 3 és több gy.	29.200	29.000	12.600
	72.800	73.000	105.000

1992/5

1 szülő 1 gyerek	8.000	10.000	7.000
	19.500	47.000	19.400
1 szülő 2 gyerek	19.300	-	16.500
	50.000	-	28.000
1 szülő 3 és több gy.	-	16.000	14.000
	-	34.750	31.000
Óvodai átlag jövo	34.528	34.599	30.059

Az összes megkérdezett család egy főre jutó jövedelem szerinti megoszlása

	0-5.000	5.001-7.000	7.001-9.000	9.001-11.000	11.000-	Család sz.
2 szülő 1 gy.	-	1	10	14	13	38
2 szülő 2 gy.	7	28	38	18	13	104
2 szülő 3 és több gy.	6	11	14	S	8	44
1 szülő 1 gy.	3	S	S	4	1	18
1 szülő 2 gy.	-	2	1	1	1	S
1 szülő 3 és t.gy.	3	1	1	-	-	s
Összesen	19	48	69	42	36	214
	9%	22%	32%	20%	17%	100%

Létminimum szint

A családok kiadásai

A családok jövedelmének tetemes részét a lakásfenntartás emészti fel, átlagos területi megoszlása:

Óbuda: 8.104,- Ft

Pók utca: 9.374,- Ft

Békásmegyer: 8.542,- Ft

Békásmegyeren, ahol 10-15 éves lakásokban laknak, értelemszerűen kevésbé terhelik az OTP részletei a családokat, mint az utóbbi 7 évben fel épült Pók utcai lakótelepen.

Közlekedési kiadások átlagos adatai:

BKV; Gépkocsi

Mókus óvoda: 76%, 1.338,- Ft; 65%, 5.484,- Ft

Kanóc óvoda: 85%, 1.103,- Ft; 67%, 4.850,- Ft

Medgyessy óvoda: 68%, 1.398,- Ft.; 43%, 4.368,- Ft

Több családot találtunk, amely egyáltalán nem tüntetett fel közlekedési kiadásokat, legtöbbjüknel mind a két tétel szerepel.

Étkezési adatok:

A békásmegyeri családok között többen minimális összeget fordítanak étkezésre. A jelenséget sajnálatosan az óvodában is tapasztalják, a gyermekek reggeli nélkül érkeznek, többször előfordul, hogy nincs otthon vacsora, tehát csak az óvodában étkeznek.

Az intézményes és otthoni étkezésre az alábbi összeget fordítják a családok (Ft)

Mókus; Kanóc; Medgyessy; Átlag

2 szülő 1 gy. 10.886; 8.401; 10.311; 10.281

2 szülő 2 gy. 11.802; 12.226; 11.900; 12.029

2 szülő 3 és több gy. 16.111; 15.406; 13.120; 13.677

1 szülő 1 gy. 5.762; 9.839; 4.114; 6.982
1 szülő 2 gy. 9.983; –; 11.550; 10.610
1 szülő 3 és több gy.–; 9.625; 9.533; 5.970

Az „ingyenes” oktatás óvodai és iskolai kiadásai a következők:

Mókus óvoda: 73%, 807,- Ft
Kanóc óvoda: 81%, 640,- Ft
Medgyessy óvoda: 74%, 622,- Ft

Kultúra, szórakozás adatai:

Mókus óvoda: 73%, 1.477,- Ft
Kanóc óvoda: 71%, 1.197,- Ft
Medgyessy óvoda: 52%, 1.476,- Ft

A családok számottevő része nem tüntetett fel összegeket, néhányan kérdőjeleket rajzoltak. Valószínű, hogy ez az a költségsáv amelyen a leghamarabb szűkítenek a családok, nem veszik igénybe a pénzes különórákat, lemondanak a kultúrálódás lehetőségéről.

Ruházkodás:

Mókus óvoda: 2.222,- Ft
Kanóc óvoda: 2.019,- Ft
Medgyessy óvoda: 2.008,- Ft

Több kérdőívben megjegyzéseket találtunk, mely szerint csak a gyermekeket ruházzák, használt ruhaneműt kapnak, illetve a piacon és a „kilósban” vásárolnak.

Mosó és tisztálkodási szerek:

Mókus óvoda: 1.388,- Ft
Kanóc óvoda: 1.256,- Ft
Medgyessy óvoda: 1.328,- Ft

Megtakarításról a megkérdezett 214 családból mindössze 53-an (24%) számolt be, összegük 500,- Ft - 20.000,- Ft-ig terjed.

A „bevételek” és „kiadások” rovatát összeadva 37 család futott mínuszba. Egy család jelezte, hogy 20.000,- Ft lakbér és energiaszámla tartozásuk van, 5-en megjegyezték, hogy a nagyszülők jelenteő anyagi támogatására szorulnak.

Összegzés

Az előbbieken feltüntetett adatokból megállapítható, hogy Óbuda és a Pók utcai lakótelep óvodáskorú gyermekeket nevelő lakossága többé-kevésbé hasonló jövedelmi és fogyasztási szinten áll. Sajnálatosan kimutatható, hogy Békásmegyeren a lakosság mindkét vizsgált értékben (bevételek és kiadások) egyaránt alsó értéket mutat, itt a legmagasabb a munkanélküliek száma is.

Megnéztük, hogy hány olyan családot találunk, ahol az apa jövedelme elegendő a család fenttartására. Az egy gyermekes családokból 5-öt találtunk, ahol az apa jövedelme meghaladja a 30.000,-Ft-ot, a két gyermekes családoknál szintén 5-öt találtunk ahol az apa jövedelme meghaladja a 35.000,- Ft-ot, és a három gyermekes családoknál 3-at találtunk, ahol az apa jövedelme meghaladja a nettó 40.000,- Ft-ot.

Úgy gondoljuk a fenti felmérés igazolja, hogy bár a jövedelmek néhány családnál jelentősen megemelkedtek, a megkérdezett 214 család 94%-a a két, keresetből is csak szűkös beosztással képes megélni.

Nukleáris félelmeink

Amikor Bequarel 1896-ban észrevette az uránsó radioaktivitását, még nem ült ott az ipari fojlódól, hogy bárki is félreverte volna a környezetvédelem vészharangját. 1932-ben, a neutron évében, amikor először hoztak létre maghasadást a semleges nukleonnal, még senki sem gondolt arra, hogy tizenhárom év múlva munkájuk eredménye megrázó pusztításként debütál Hirosimában. A békésebb idők atomfizikusai nem hitték volna, hogy napjainkra a fogyó természetes energiahordozók pótlására, kiváltására létrehozott – igazán békés célú – atomerőműveket helyhez rögzített, időzített bombaként emlegetik. Ennyire „rosszak” az atomfizikusok, avagy „a pokolhoz vezető út is jószándékkal van kiköveve”?

Most már, amikor a nukleáris világégés veszélye nem olyan fenyegető, az atombomba kultúrtörténetéről, a fizikusok pozitív szerepéről mindenki értesülhetett Teller Ede elbeszéléseiből. Az atomerőművek azonban itt működnek a környezetünkben.

Tudjuk(?), hogy Paks az ország villamos energia-termelésének felét egyedül produkálja, de mi ennek az ára? Mekkora károsító sugárterhelést jelent a környezetének? Mi az esélye egy atomkatasztrófa elkerülésének? A dilemmák az ismeretek hiányából adódóan vádakká formálódnak és megfogalmazódik a követelés: szüntessük meg az atomerőműveket! A törekvés része annak a ma már egységes környezetvédelmi törekvéssé csontosodott „rousseau-i” véleménynek, amely kontracivilizációval kívánja megoldani az emberi iparkodás környezeti ártalmait. Némi politikai motívummal fűszerezve ugyan, de vélhetőleg ennek a „nullamegoldásnak” esett áldozatul az eddig is sok pénzt fölemésztő „Dunaszauroszt” is, mintha az árvízmentesítési és áthajózás-szabályozási lehetőség ugyanúgy a Szigetköz pusztulását jelentené, mint a csúcsra járatott erőmű. (Emlékezzünk vissza! A Gabcsikóvó-Nagymaros duzzasztómű építése főként nyugatnémet, unszolásra kezdődött, a Duna-Rajna-Majna csatorna „gyenge láncszemének” hajózhatóvá tétele érdekében. Az erőmű gondolata a „miért ne lehetne belőle nekünk hasznunk is?” pragmatikus elv következménye.)

Paks – úgy tűnik – nem szeretné legnevesebb létesítményének és kenyéradójának pusztulását végigélni, ezért vállalkozott a XXXV. Középiskolai Fizikatanári Ankét megrendezésére. Közvetlen tudományos megalapozottságú ipara, erre épülő szakközépiskolája és főiskolai kara révén a fizikusok relatív sűrűségét tekintve a magyar városok közül amúgy is kiemelkedő Duna-parti kisváros három napra egy sportcsarnoknyi fizikatanárral „rontotta” tovább az egészséges arányt. Hogy céljuk alapvetően propagandadisztikus volt, érezni lehetett a szervezésen és az „etesd a bestiát!” ellátáson. Sajnos, azon is, hogy a kételyek felvetésének plenáris lehetőségei nem voltak. Bár aki „kevésszemközt” kérdezett, minden lényegeset megtudhatott. A tények kategóriájába tartozó adatok és a bemutatott „láttnivalók” végképp meggyőzőek voltak.

A RENDELTETÉSSZERŰ ÜZEMMÓD ÉS A KÖRNYEZETVÉDELEM

Alkalmi ismerőseink mesélték, hogy a csernobili katasztrófát követően a paksi műszerek is jelezték a délutáni műszak néhány dolgozójának sugárfertőzését. Ha fertőzés van, hiba is van; elkezdtek keresni. Nagysokára megtalálták az okot: az érintettek aznap délelőtt a kertjükben tettek-vettek, így a szennyeződést nem bentről hozták, hanem bevitték. – Aki ismeri a csernobili „felhő” útját, az tudja, hogy Paksot nagy ívben elkerülte a gerincvonal. Sugárzása tehát nem lehetett akkora, hogy a jelentős sugárterhelésnek kitett ellenőrzött zónában dolgozókon meglátsszon. Azt minden esetre jelzi a városszerte elterjedt anekdota, hogy az

ittlakókban nagy a bizalom a védelmi berendezések iránt. Lehet is. A fokozottan ellenőrzött üzemszervekben – ahol elsősorban nemesgáz-izotópok formájában „szökik” bizonyos mennyiségű sugárzó anyag – légcserélő berendezések működnek, amelyek szűrten és kontrolláltan, magas kéményeken engedik ki a szabadba a belül nem kívánatos levegőt. Hogy ezzel mennyire fertőzik a környezetet? Az erőmű körüli körben elhelyezett nyolc, összesen a különböző távolságokra telepített huszonhárom mérőállomás, az üzem területén működő, az azonnali visszajelzésre felkészült labor él a városbéli, a lassúbb mérésekre szakosodott laboratórium adatainak tanúságtétele szerint is a legrosszabb érték a hatóságilag megengedett harmincadrésze (!) a nemesgázoknál. Más „aerosolok” értéke a megengedett ezredrészét sem éri el. Csalás van benne? A környék hemzseg a Kőjál és más külső szervek mérőállomásaitól. A lefűlés lehetősége nem „éri meg” az erőműnek. Mivel az erőmű a turbinákat hajtó gőz kondenzálására és hűtésére a Duna vizet használja, folyamatosan méri a vizen keresztül kibocsátott szennyeződést is. Itt bizony van olyan érték, amit kérdésre nem szívesen mondtak el: a trícium (a hidrogéngáz háromszoros tömegű izotópja) kibocsátási értéke nagyságrenddel nagyobb más sugárzóanyagokénál. Közel fele a hatóságilag megengedett értéknek.

Mivel egy oldalon óriásszivattyúkkal beszívják a „hidegvízcsatornán” előzetesen odavezetett Duna-vizet, majd a hűtési procedura után a „melegvízcsatornán” visszaáramoltatják a Dunamederbe, az a vád is elhangzott ellenük, hogy kipusztítják a Duna élővilágát. Ennek a leghathatósabb cáfolata az előhűtött, átlevégőztetett melegvíz befolyásánál a sebességcsökkentő kazettákban pecázók „genezáreti” mennyiségű fogása. Tilos, mégis visszajárnak. Azok is, akik tiltakoznak az atomtemető ellen.

A kozmikus sugárzásból, a Föld radioaktív kisugárzásaiból, egyéb tevékenységeink sugárszennyeződéseiből (kevesen tudják, hogy a hagyományos tüzelés szelíden szálló pernyéje is jelentős radioaktív izotópmennyiséget tartalmaz), a kísérteti atomrobbantásokból összetevődő természetes háttérsugárzás éves terhelése mindannyiunkra tizenötezerszer annyi, mint a paksi atomerőműből származó pluszterhelés. Csupán az orvosi diagnosztikából és sugárkezelésből egy átlag paksi kétezerszer annyit kap, mint az erőműtől. Ha ezekhez az adatokhoz hozzávesszük, hogy sehol az országban nem ügyelnek annyira körültekintően a sugárterhelésre, a pécsiek, soproniak, mátraderecskeiek, akik a Földanya jóvoltából többszörösét is kaphatják az országos átlag háttérsugárzásnak, irigykedve nézhetnek a paksiakra.

ÉS HA BALESET TÖRTÉNIK?

A magyar származású Kemény János professzor a Harrisburgi baleset összegezéseként mondta: „Az erőműveket biztonságossá lehet tenni, de az ember a bizonytalan láncszem.” Az a rendszer válik biztonságossá, ahol meghibásodás esetén az emberi beavatkozást kizáró automatika lép működésbe, ami leállítja a magreakciót. Ma már olyan reaktorokon gondolkodnak a tervezők, ahol a természet hatóerői képezik ezt az automatikát.

Csernobil reaktorai egykörös, pozitív visszacsatolású rendszerek. Ez azt jelenti, hogy a turbinákat is radioaktív víz hajtja, valamint a láncreakció csak akkor szakad meg, ha valaki a baleset bekövetkeztével a reakciót biztosító moderátorrudak kihúzásával leállítja a reaktort. A paksi VVER reaktorok kétkörös, nyomottvizes, negatív visszacsatolású „kazánok”. Ennek lényege az, hogy a gőzképződést meggátló magas nyomon tartott „primer-köri” víz feladata a reaktor hűtése, a meleg átadása a „szekunder-kör” vizének és a reakció moderálása. Ha elfolyik a víz, automatikusan megáll a láncreakció, nem „szalad meg” a reaktor. Ugyanakkor a fűtőanyaggal érintkező víz kis helyen mozog. A meleget a primer-kör falához érintkező,

azon gőzzé váló víz viszi tovább. Ez hajtja a turbinákat, majd a fáradt gőzt – zárt rendszerben áramoltatva – a Duna vizével hűtik le. Az erőműben három, egymástól független biztonsági rendszer működik.

Akkor Pakson kizárt a baleset? Nem. Az atomkatasztrófa esélye viszont kicsi. Ilyen esetekben az atomerőművek leállítását követelni annyi – ahogy az egyik előadó megjegyezte –, mint beszüntetni a tengerhajózást, mert a Titanic elsüllyedt.

A HULLADÉK-ÜGY

Aki járt más hőerőművek környékén, tudja, hogy a villamosenergia-termelés nem kifejezetten környezetkímélő iparág. Elég a kibocsátott füstre és pernyére gondolnunk, pedig a láthatatlan, az ózonlyukért, a savas esőkért és az üvegház-hatásért felelős szén-dioxid a legjelentősebb. Egy paksival összemérhető széntüzelésű erőmű hat és félmillió tonnányit enged évente a levegőbe.

A paksi fák –van belőlük jócskán, különösen a szépen parkosított lakótelepen, legközelebb az erőműhöz – úgy zöldellnek, mintha télen se akarnák levetni a levélruhát.

A szilárd hulladék azonban gondja az erőműnek. A kiégett üzemanyag nem tartozik közé. Pár éves pihentetés után visszaküldik a partner feladónak. Azon kívül éves szinten termelődik 6 m³ nagy aktivitású és 300 m³ kis és közepes aktivitású hulladéka, amit teljesen biztonságos betonfalú atomtemetőkhöz helyez el. A temetők elhelyezése a gond, a – többnyire szervezett – lakossági tiltakozások miatt. Mindemellett nem vádolhatjuk azokat, akik félnek egy atomtemető szomszédságától. Elfogadhatóbb, mint az az eset, amikor sugárfertőzés veszélyét vélték egy dunántúli faluban üdültetendő csernobili gyerekek által. Mindkét esetben a „nem eléggé” felelős hangulatkeltők lennének vádolhatók.

AZ ÍRÁSTUDÓK FELELŐSSÉGE

Az előző példából is úgy látszik, a világ két szembenálló részre szakadt: egyik oldalon az ipari fejlődés lovait túlhajszoló technokraták állnak, velük szemben Gaia kényes egyensúlyát vigyáznák a természetvédők, ha nem a pénz lenne korunk diktátora. Az „istenadta nép” meg ahhoz csatlakozik, aki a lehangosabban bizonyítja felelős emberbaráti szándékait. Hiába, nehéz lemondani a civilizáció nyújtotta kényelemről, de nem lehet együtt élni az általmak okozta félelemmel sem.

A kérdés az, hogy csak úgy maradhat-e az ember természetbarát, ha visszatér a szakócához?! Ellene szól az az egyszerű következtetés, hogy a visszarendeződési sor végén nem állhat a kőbalta, mert egy husáng vagy egy marokkó is megengedhetetlenül nagy előnyt biztosít a használójának az adott ökoszisztéma egyensúlyát adó létért való küzdelemben. Az emberiség iparszerű önpusztítását elkerülendő nem haladhatunk abban az irányban, amelynek végén az ember nembéli lényét veszíti el.

A környezetvédelem reális útja a sokoldalúan okos, körültekintő iparszervezés, benne természetesen az érdekeltek és érintettek kielégítő tájékoztatásával. Úgy gondolom, Paks jó példa erre.

A nem elég meggondolt hangulatkeltések pedig nemcsak a politikai életben járnak ártalmas következményekkel.

EPILOGUS

Az anketon az atomfizika más alkalmazási területeiről is szó volt. Mindenhonnan azonos volt a panasz: az emberek a nukleáris ipart azonosítják az atombombával. A paksiak nem félnek. Ez a kiegyensúlyozott nyugalom a városképre is átragad, mintegy sugallva a városnév hasonlóságát a latin pax szóhoz. „Ökumenikus” egységben vannak a templomok és a város dolgozói által örök hálával emelt november hetedikéi emlékmű, a tízegynéhány éves csúnyácska panelek, az emelkedő gazdagságot tanúsító villasorok, a régi falu megejtően szép, zeg-zugos, dimbes-dombos utcáin ülő parasztporták. A Kishegyi útról a Dózsa György úton és a Deák Ferenc utcán keresztül jutunk a Duna és a löszpart közé ékelt Lenin utcára. Úgy látszik, korunk lázas tevékenysége, az országszerte divatos utca-átnevezés sem ragadta el az atomvárosiakat. Inkább dolgoznak.

pa-ul

**Magyarok, svéd szemmel
Pedagógus küldöttség hazánkban**

A változások óta valamennyi kelet-európai ország azon igyekszik, hogy elfogadtassa magát, könnyebbé tegye a beilleszkedést az integrációra törekvő Nyugattal. A kapcsolatok kiszélesedése magával vonja a kérdéseket, melyek azt firtatják, ismernek e egyáltalán minket. Számukra megkülönböztethetőek vagyunk-e, vagy egységesen, a nagy ismeretlen és érthetetlen kategóriájába sorolnak minket. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Pedagógiai Intézet közreműködésével svéd pedagógusokból álló szakszervezeti küldöttség járt a megyében, ismerkedett az oktatás és a szakszervezet gondjaival, elképzeléseivel. Erről kérdezzük a delegáció vezetőjét, Christina Flack, igazgatónőt.

– Országaink jelenlegi problémái meglehetősen eltérők. Mi az amit tanulhatunk és melyek azok a hasznos dolgok, amiket elvisznek magukkal?

– Nem újak a kapcsolataink, régóta ismerjük Magyarországot és tudjuk, mennyire nem egyezik a nálunk sablonként ismertetett képpel. Már a gazdasági kapcsolataink is megmutatták, ez az ország mindig is európai volt, népe pedig jobb sorsra érdemes. Örültünk a változásoknak, kapcsolataink sokkal zökkenőmentesebbé váltak, könnyebb lett ezt az utat is megszervezni. Én személy szerint először járok itt, de nagyon meglepett az itteni emberek nyíltsága, barátságos viselkedése és őszintesége. Különösen vonzó számomra az a tetterő és lendület, ami az itteni tanároknak megvan. Nálunk sajnos nem mindenütt tapasztalni ezt. Bár amit láttam, azt mutatja talán gazdaságilag, technikailag fejlettebbek oktatási intézményeink, ami itt nincs meg azt a magyarok tudással, lelkesedéssel, ötletekkel pótolják. Nálunk rögtön az anyagi oldalát nézik, elfeledkezve arról, a tehetség, a jó ötlet többet ér. Ha van, amit hazaviszek, az az itteni tetterő és tenniakarás.

– Van-e olyan konkrét tapasztalat, eredmény, amelyet szívesen látna akár a saját iskolájában?

– Természetesen találkoztam sok olyan megoldással, módszerrel, amit azonnal elmondok otthon. Akár még az asztalra csapva is, hogy mától kezdve úgy lesz, mim a magyaroknál! Nagyon tetszik az a fegyelem és figyelemre készítetés, ahogy az iskolákban tanítanak. Magas a színvonal, a gyerekeket tudják és szeretik tanítani. Sok a példa és a gyakorlás. Talán csak az

nem tetszik, hogy túl sokat foglalkoznak a tehetségesekkel. Svédországban épp fordítva van. Ott az az elv, hogy aki különb, az úgyis tanul. Segíteni a lemaradókat, a gyengébbeket, az eleve hátrányos helyzetűeket kell. Kevés a lehetőség itt a fogyatékosok felkarolására. Ez nem helyes, de remélem ezen a téren is lesznek változások.

– Sok helyen járt, több iskolában megfordult, mit üzen a magyar pedagógusoknak?

– Elsősorban szeretném meg a gyerekekkel a környezetet. Addig amíg van mit, mert ha így folytatódik, már értelmét veszti a kérdés. Valamint azt, hogy legyenek büszkék a kultúrájukra. Európa nemsokára egységes lesz és félő, hogy a nemzeti kultúrák felolvadnak az integrációban. Eltapossa őket az amerikai rágógumi színvonal, mint Svédországban, ahol a gyerekek már a himnuszt sem tanulják. De még a felnőttek sem ismerik. Itt más a helyzet. Láttuk az iskolásokat, megértettük, mennyire büszkék a nemzeti hagyományaira. Ez az amire Európának nemsokára nagy szüksége lesz. Akkor egy tiszta hagyományú nép hatalmas eredményeket érhet el.

Csillei Béla

Korszerű történelem – érettségizőknek, felvételizőknek

Ez a címe az IKVA Kiadó (tan)könyvsorozatának. Azért használom ezt a furcsa írásmódot, mert ezek a tanulási segédletek – sok más „társukkal” együtt – tankönyvek is, meg nem is.

Tankönyvek olyan értelemben, hogy jól lehet belőlük tanulni, tanítani, hiszen korszerűen, világosan és tömören foglalják össze egy-egy történelmi korszak főbb mozzanatait, eseményeit. Előadásmódjuk összefüggő, olvasmányos. Nem tartalmaznak viszont képanyagot, olyan „didaktikai apparátust” (kérdések, feladatok, részösszefoglalások, kiemelések stb.), amelyből az „igazi” tankönyvek bőven merítenek, használnak.

Vitatható az is, hogy a tankönyveknek egy kötetben kell-e végig vezetniük, tartalmazniuk egy-egy osztály teljes tananyagát, vagy a korszerűbbnek tűnő „modulos” megoldást választhatják. Az IKVA ez utóbbit alkalmazta, vagy is (tan)könyvei nem a középiskolai osztályoknak megfelelő Történelem I., Történelem II. stb. feliratot viselik, a megfelelő osztálynak szóló teljes „hézagtalan” tananyagot tartalmazzák, hanem az egyetemes vagy magyar történelemnek egy-egy fejezetét, gócpontját ragadják ki, dolgozzák fel. (Például az ipari forradalmak korát, az I. világháborút, a II. világháború utáni időszakot), hiszen az osztály-órarend szerinti eddigi merev (olykor természetellenes) tagoltság úgyis megszűnőben van, a formális (tanterv szerinti) tagoltságot, struktúrát úgyis valamilyen, a tantárgy háttértudománya adta, természetesebb tagoltság váltja fel. Külföldi tankönyvekben már régóta így tapasztaljuk. Az IKVA történelemkönyvek tehát kevésbé hasonlítanak a szokványos tankönyvekhez, inkább ismeretterjesztő zsebkönyvek benyomását keltik (s valójában azok is), de kérdés, hogy nem efelé halad-e a korszerű tankönyvkiadás. Én úgy vélem, hogy napjainkban az a legjobb tankönyv, amelyik legkevésbé hasonlít a szokványos, szürke, száraz és „agyonszerkesztett” tankönyvekhez.

Ám ahhoz, hogy egy ismeretterjesztő könyv „valódi” tankönyvvé váljon, ennek hivatalos elismertetése, engedélyeztetése szükséges. A Művelődési és Közoktatási Minisztériumban csak nemrég hozták létre azt a Tankönyvirodát, amelynek munkatársai ezt is intézik, így manapság még meglehetősen lassan, akadozva megy a tankönyvi bevezetési procedúra. Alakulóban van egy döntéselőkészítő szakmai bizottság, amely bizonyára lendületet ad majd

az eljárásnak. Sőt, még most van kidolgozás alatt ez az eljárás, hiszen előre rögzített szabályok – és e szabályok szerint közreműködő szakemberek – szükségeltetnek ahhoz, hogy tanácsot adjanak a jóváhagyó miniszternek: ezt vagy azt a beérkező könyvet, kéziratot érdemes tankönyvként elfogadni, bevezetni az iskolákba.

A minisztérium nagy érdeklődést és tettekre kész magatartást tanúsít a kibontakozó tankönyvverseny, tankönyvkiálat új helyzetében, így az IKVA is joggal kérheti könyveinek tankönyvvé nyilvánítását. Ám a sorozat eddigi köteteit így is vásárolták (több esetben valósággal „szétkapkodták” az érdekeltek: elsősorban az érettségi és felvételi előtt álló középiskolás diákok.

Ennek köszönhetően előfordul, – igen rövid időn belül – a harmadik kiadásban napvilágot látó füzet is a sorozatban, s ez jelzi az újszerű (tan)könyvek nagy sikerét!

Pasztázzuk végig: milyen kötetek láttak napvilágot eddig a sorozat színeiben! Noha a sorozatban nem alkalmaznak számozást, az eligazodás kedvéért időrendi sorrendbe állítva sorszámozom a könyveket. 1. Az ősközösség kora és az ókori keleti társadalmak. Az ókori Görögország története. Az ókori Róma története. (Mindez egy kötetben!) 2. Európa születése. 3. A magyar nép története 1526-ig. 4. Az ipari forradalmak kora. 5. Magyarország története a 16-18 században. 6. Magyarország története 1790-1918. 7. Háború és békekötés 1914-1920. 8. Oroszország – Szovjetunió 1917-1939. 9. A magyarországi forradalmak 1918-19. 10. A II. világháború és az azt követő békék. 11. A politikai fejlődés fő irányai a II. világháború után. 12. Magyarország története a II. világháború után 1945-1975.

Nos, az utóbbi kötetek jelzik, hogy a szerzők – többnyire az ELTE tanárai, Kertész István sorozatszerkesztő vezetésével – olyan korszakokat öleltek fel, mutattak be, amelyek a használatban lévő, „megrostált”, lefaragott tankönyvekben évekig nem szerepeltek. (Csak a napokban adott ki a Tankönyvkiadó is egy összefoglalót az 1945 utáni történelemből.) A szerzők nagy biztonsággal, higgadtan és – véleményem szerint – reálisan kezelik a kényes témákat, helyenként a volt „tabu” kérdéseket is, jól érthető, megjegyezhető ismereteket közvetítenek.

A kötetek azonban nem csupán tartalmasak, információdúsak, de igen érdekesek, gördülékenyek is. Így joggal ajánlhatók mindazoknak, akik egy képzeletbeli „pótérettségire” készülnek, vagyis tanulmányaik befejezése után kívánják megismerni az igazságot, a szépítés és torzítás nélküli valóságot. Mert azt mindannyian jól tudjuk, hogy ha valami, akkor a már megtörtént múlt az, ami már nem változik, mert nem változhat, mégis: éppen ezt, a történelmi múltat változtatják, írják át leggyakrabban – könyvek és iskolakönyvek, folyóiratok hasábjain. Aki még nem vesztette el teljesen bizodalját, érdeklődését a történetírás (történelem tudománya) iránt, feltétlenül haszonnal forgathatja az IKVA vállalkozó szellemű, igen gyorsan elkészült könyveit.

Az IKVA, a Trezor és sok más új, kis kiadó egyúttal azt is jelzi, hogy megszűnőben van a központi irányítottságú, célzatos, pártirányításos, monopolisztikus, egykönyves tankönyvkiadás, amelyet a versengő, választható kínálatot nyújtó, tehát az eddigi tankönyvkiadás monopoliumot megtörő, többkönyves – és remélhetőleg valóban reális, nem céltudatosan torzító – tankönyvkiadás vált fel.

Akadnak, akik még mindig visszafelé próbálják forgatni a történelem kerekét, de szerencsére

– 40 évi „üzemzavar” után – e hatalmas kerék jó irányba forog már. Már nem lehet megakadályozni, hogy az új, friss kiadócskák ne szálljanak „ringbe”, ne alakítsanak ki versenyt a tankönyvkiadásban is. A versengés, a választék megjelenése előbb-utóbb fölfelé srófolja a tankönyvek színvonalát!

Karlovitcz János

Környezetünk védelme Ahogy a gyerekek látják

1. Az erdőbe hordják a szemetet, hulladékot, ami szennyezi a talajt és a fák elpusztulnak. A talajba is beszivárog a benzin.
2. A csövesek kárt tesznek a középületekben, rongálnak, gyújtogatnak és az mind a levegőbe száll fel. Még a környezetünket is csúfítják.
3. A gyárakból mérgező anyagok folynak az élővizekbe, ahonnan kipusztulnak az állatok és a növények. A kéményekből füst száll, amit sajnos mi is beszívunk. Az erdők nem győzik a levegőt tisztítani és sokszor bele is pusztulnak.

Dobroccki Dávid

I. A gyárakból kijövő mérgező folyadék a halakat és a növényeket a vízben elpusztítja. Az emberek kivágják a fákat, pedig tisztítaná a levegőt. A rossz emberek elszórják a szemetet, pedig az elcsúfítja környezetünket. Az állatokat nem szabad bántani, mert ők is élnek.

II. A csövesek a szemételepen gyújtogatnak és szemetelnek. Nem szabad ilyeneket csinálni, mert könnyen nagyobb tűz keletkezhet, ami szennyezi a levegőt.

Jávori Diána

Így írok én

A soproni Gyermek Háza évről-évre nagy sikerrel hirdeti meg az „Így írok én” pályázatot többféle kategóriában. Most a sok beérkezett mese, történet közül a legsikeresebbeket tesszük közzé. Ha kedvetek van Ti is írjatok meséket, verseket, történeteket és küldjétek el szerkesztőségünk címére.

Borbála-akna

Élt egyszer egy kislány az édesapjával. Édesanyja korán meghalt, édesapja nevelte. Sopron külvárosában laktak, de később Brennbérgbe költöztek. A kislánynak nem voltak játékaik, nagyon szegényen éltek. Kis házuk tetején egy lyuk tátongott, melyen ha épp nem az eső esett be, akkor a szél és a hideg áramlott a kunyhóba. Édesapja keményen dolgozott még ünnepnapokon is, de nem sok pénzt kapott. A kislány tavasszal és nyáron virágot árult, ősszel és télen gyertyát. Édesapja féltette őt, de a kislány így is kijárt az utcára árulni.

Történt egyszer, hogy nagyon hideg volt. Esett a hó és fagyott is. A kislány, akit Borbálának

hívtak, átszaladt az úton egy lovaskocsi előtt, és elvesztette a cipőjét. Egy kiszögellésben állt meg. Kezei és lábai már kékek voltak a hidegtől. Egy asszony sétált arra, és megszánta a kislányt. Magával hívta, és a kislány elbeszélte hogyan élnek. Az asszony neki adta a lánya kinőtt ruháit, és a férje ruhái közül egypárat.

- Szeretném megvenni a gyertyáidat – mondta az asszony.
- Már annyi mindent tett értem, de ha gyertyára van szüksége szívesen adok ingyen.
- Rendben van kislányom – mondta a hölgy. Kettőre lenne szükségem, de egyet had fizessenek ki!
- Jól van, 1 krajcár lesz.
- Itt van kislányom. És igyál egy pohár meleg teát! – Köszönöm szépen, de már sietek haza. Mindent nagyon köszönök! Viszontlátásra!
- Isten áldjon kislányom!

Borbála boldogan szaladt haza, és mesélt az édesapjának. Másnap reggel a kislány nem tudott felkelni, meghűlt. Az édesapja elvitte orvoshoz, aki azt javasolta, hogy meleg helyre kell vinni a kislányt. Az apa elbúsult, mert ő nem tudott meleg helyet teremteni a lányának. Erre az orvos elmondta, hogy neki az erdőben van egy kunyhója, azt nekik adja. Az apa nagyon örült, és szépen megköszönte az orvos szívességét. Nemsokára be is költöztek a kunyhóba. A kislány hamarosan felépült, és amíg édesapja dolgozni járt, a megtakarított pénzükből rendbeszedte a kunyhót. Függyönyöket és terítőket varrt, az édesapja asztalt, székeket és bútorokat barkácsolt.

A kislánya jó levegőn hamar megerősödött. Édesapja favágó lett és eladta a fát, amit feldarabolt. Több pénzük lett, és tyúkokat, állatokat vásároltak. Jobban éltek, a kislánynak többet nem kellett virágot árulnia.

Egyszer bányászok jöttek a Brennberg környéki erdőbe, szenet bányásztak. A kislány friss forrásvizet hozott a szomszédokat eloltani. A bányászok meg is hálálták ezt neki.

Dedinszky Katalin 6. b
Petőfi S. Ált. Isk.

Koronázó-domb

Az Úr 1625. esztendejében, Jézus születése havának nyolcadik napján történt Sopron városában.

– Vivat rex et dominus noster! – Éljen a mi urunk és királyunk! – helyezte az esztergomi érsek a Szent koronát III. Ferdinánd fejére. A király mellett ott állt a királyné is. Megható látvány volt a talpig aranyba öltözött pár. Ferdinánd s fején Dukasz Mihály és II. Szilveszter pápa által ajándékozott koronát, vállán a Gizella hímezte koronázási palástot viselte. Férfias arca e jelentős pillanatban átszellemültté vált, barna szeme a semmibe nézett, szája hangtalanul mozgott.

Eleonóra királyné búzaszőke hajában gyémánttal kirakott arany hajtűk, a fején egy arany babérleveles nyitott korona volt. Vállára alkalmi palástot terítettek, ami eredetileg miseruha volt.

Elindult a királyi pár a Bencés-templom kijárata felé. A templom előtt, a Platzon a

főnemesség várta a kijövőket. Többségük bársonysüveget, aranyozott kardot, kacagányt viselt, de voltak olyanok is, akik arany vagy ezüst veretű díszpáncélban érkeztek.

Haladt a fényes menet a városon át. A Várostorony őre megszólaltatta Sopron ősi harsonáját, aminek hangját a hegyek is visszhangozták. Mindenütt éljeneztek a polgárok.

- Lészen újra jó királyunk!
- Éljen III. Ferdinánd!
- Hurrá!

A király a várfal előtt leszállott a lováról. Magához hívatta Lackner Kristóf polgármestert, átadta neki a nap meglepetését: Sopron Szabad Királyi Város új címerét. A címer pajzs része egy vörös háttérben álló háromtornyú, nyitott kapujú várt ábrázolt. A címer körül zöld, páfránylevélhez hasonló befogó dísz, a pajzs felett a Habsburg kétfejű sas volt, F. E. rövidítéssel a közepében.

Átvonult a menet a Városkapu alatt. Elindultak ahhoz a dombhoz, amit úgy építettek, hogy Magyarország összes nagy hegyéből és alföldjéből hoztak három sisak földet.

Erre a dombra lovagolt fel III. Ferdinánd, miközben a polgármester lesegítette a nyeregből a királynét. A király kezébe adta József nádor István király kardját. Ferdinánd leszállt a lováról. Az aranyfogójú, ezüsttel kivert pengéjű remek ötvösművet kihúzta a tokjából. Megilletődötten vágott a négy világtáj felé. A kard suhogva szelte a levegőt.

– Éljen III. Ferdinánd, éljen a mi királyunk! – kiáltott egyszerre mindenki. A népen valami földöntúli hangulat lett úrrá. Napokig ünnepelt a város. A koronázás emlékére egy emlékművet állítottak a dombon.

Ha a Koronázó-dombon jártok, emlékezzetek arra, lehet, hogy éppen azon a helyen tette 367 évvel ezelőtt a hagyományos kardvágást III. Ferdinánd.

Udvardi Gábor 6. c
Petőfi S. Ált. Isk.

A cikláment lépő lány

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy öregasszony és egy öregember. Született egy lányuk. Ez a kislány táltos volt. Az volt a tulajdonsága, hogy virágot lépett.

Ha utcán ment, muskátlit lépett.

Ha réten sétált, margarétát lépett.

Ha erdőben ment, mindenféle erdei virágot hagyott maga mögött, de legtöbbet cikláment. El is nevezték Ciklámennek. A leányzó nemcsak szép volt, hanem szorgalmas is.

Egyszer a királyfi feleséget keresett magának. Sorra járta az országokat, de nem lelt kedvére valót. Eljutott Sopronba is. Ciklámenék hegyek között, az Áfonya-hegy lábánál laktak. Annyit sétált már az erdőben, hogy az illatozott a sok ciklámentől. A királyfi éppen arra lovagolt, érezte a bódító ciklámen illatot. Gondolta magában:

– Viszek anyának egy kis cikláment, had örüljön. Leugrott a lováról a fűbe, kikötötte egy fához, hogy legelhessen.

Ment felfelé a hegyre. Szedett már nagy csokor cikláment. Indult is vissza. Ekkor dalolva jött az erdőből Ciklámen. Amikor meglátta a királyfit, ijedten abbahagyta az éneklést.

– Bocsánat – mondta –, nem tudtam, hogy más is van itt.

– Nem baj! – szólt a királyfi. – Szívesen hallgatom dalodat, énekelj hát! Ciklámen lépett egyet, és újból dalolni kezdett. A királyfi ekkor vette észre, hogy a lány virágot lép.

– Most már értem, miért van itt annyi ciklámen! Nem vagy te tündér?

– Nem, én nem vagyok, csak a keresztanyám.

Ő ajándékozott meg ezzel, mert nagyon kedvelem a virágokat.

Miközben beszélgettek, a királyfi beleszeretett a szépséges lányba. Ciklámennek is megtetszett a királyfi.

– Legyél a feleségem! – kérte az ifjú.

– Leszek, de csak egy feltétellel. Csak akkor, ha minden évben júliusban és augusztusban eljövünk ide Sopronba, hogy tele léphessem az egész erdőt, ciklámmal, de csak itt.

–Jól van, beleegyezem. Akkor, hát búcsúzz el édesanyádtól, édesapádtól. Elbúcsúztak szüleitől, és útra keltek. A királyfi lovára emelte a lányt, és ellovagoltak apja országába. Nagy lakodalmat csaptak.

Azért nő minden évben a soproni erdőben ciklámen, mert a lány szorgalmasan látogatja a szüleit.

Balassa Krisztina 5. b

Petőfi S. Ált. Isk.

Vihar előtti csend a Vajdaságban Látogatás a szabadkai Pedagógiai Akadémián

A határt átlépő vonat lassan megáll a rendőrök és más egyenruhások által lezárt, cirill és latin betűs feliratú „Subotica” állomáson. Huszan ha leszállnak s indulnak be a régi fényét elvesztő, vidám forgatagát csendben feladó városba. A háború ide is elért. Az utakon a jugoszláv néphadsereg hivalkodó jelzését viselő, nemlétező állam katonáit szállító teherautók, a sétálóutcában pedig a sötét hangulatot árasztó „Sorozó iroda” fogadja az érkezőt. Az üzletekben ennivalót, alkoholt vásárló katonák, tartalékosok. Talán most jönnek a frontról, ahol korukat megszegyenítő hősiességgel vettek be védtelen falvakat. Fialatok elvéve. Aki jár, csak a fal mellett, sietve. Mindössze a zug valutaváltók határozottak. A máskor híres piacon az árus mosolyogva hárítja el a törvényes fizetőeszközt. Csak keményvalutát hajlandó elfogadni, dollárt, márkát, forintot. A kirakatokban áru alig, ahol mégis, ott a hiperinfláció írat ki meghökkenítő árakat. Magyar felirat egyre kevesebb. Bár Szabadka még tartja magát, a nyugalom csendje félelmetes. A valamikor toleranciájáról, a nemzetiségek békés egymás mellett éléséről nevezetes szövetségi állam törvényei lehetővé tették a magyar nyelvű iskolarendszer kiépítését. Valóságos láncolata alakult ki az óvodák, általános iskolák, általános és szakképző középiskoláknak. A felsőoktatásba kívánczó, ott magyarul tanulni kívánó diák előtt nyitva állt az újvidéki, belgrádi egyetemek több kara, de a szabadkai Pedagógiai Akadémia is. Az idők változtatásával azonban ma már más a helyzet. Erről kérdezzük dr. Varga Zoltánt, a főiskola igazgatóját, parlamenti képviselőt.

– Az Akadémia, lassan már mint egy világítótorony, egyedül áll az értelmiségképzés folyamatában. Mi várható a közeljövőben?

– A főiskola régóta áll és fenn fog maradni, történjék bármi. Ebben biztos vagyok, bár a jelek, melyek változásra utalnak, egyre sötétebb jövőt vázolnak fel. A szerb kormány és a szélsőséges képviselők a nemzetiségi oktatás visszaszorítására törekednek. A háború, a politikai változások egyre képtelenebb és megdöbbentőbb nyilatkozatokat, reagálásokat produkál. Most, amikor minden nép az európai egység felé törekszik, határozza ez a köztársaság képviselőháza a kívülmaradást, az elzárkózást. A technika, a fejlődés latin betűs írást követel meg, erre elrendelik a cirill betűk kizárólagos használatát. Mikor minden kézre szükség volna a felzárkózáshoz, akarják kirekeszteni az ország népességének 34%-át kitevő nemzeti kisebbséget. Feszültség, infláció, menekülők és a tettek helyett frázispuffogatások. A jövő pedig fel lesz áldozva napi politikai célokért. Ebbe került bele az intézmény, hallgatóival, tanáraival együtt.

– Híresztelések azt támasztják alá, a szerb parlament a nemzeti kisebbségek jogainak csorbításával akar kilábalni a válságból. Mi igaz ebből a készülődésből?

– A szövetségi állam alkotmánya egyértelműen biztosította a kisebbségek számára az anyanyelven történő tanulás jogát. Így épültek ki a magyar tannyelvű iskolák. Ezt az un. 5. cikkelyt kívánja a képviselők nagy része eltörölni és ezáltal megfosztani a nemzetiségeket az anyanyelven történő tanulástól. Ez természetesen nemcsak a magyarok, hanem a németek, románok, horvátok és főként a koszovói albánok ellen irányul. Ha ez megtörténik, akkor a Vajdaságban gyakorlatilag megszűnik a középszintű oktatás, ahol a gyerekek magyarul tanulhatnak. Ez pedig beláthatatlan következményekkel jár a felsőoktatásra, különösen a mi iskolánkra is. Igaz, a tervezet engedélyezné nemzetiségi területeken az idegen nyelven történő tanítást, de ennek a logikája egyszerűen elképesztő. Azok a fiatalok, kiknek ősei ezer éve itt élnek, országépítő munkájukat eddig csak elismerés övezte, most idegennek számítanak. Szüleik nyelve idegen, gondolataik, örömük, fájdalmaik, anyanyelvük egy rendelkezés nyomán idegenné válik. Ez oly mértékben megdöbbentő, hogy mikor az oktatási bizottságban szóvá tettem, még a javaslattevők sem tudtak mit mondani rá.

– Veszélyben érzi a főiskolát? Mi lesz az itt tanulókkal? Tudja-e biztatni a most felvételiző leendő elsősöket?

– A szabadkai Pedagógiai Akadémia több mint száz éves története azt bizonyítja, minden válságot túlélt, nem hajlott meg semmiféle nyílt, vagy csendes erőszaknak. A magyar tannyelvű tanítóképző 1948-ban kezdte meg munkáját újra és ma, már az új épületben 60 elsőéves és 60 másodéves hallgatónk tanul magyar nyelven. Mivel ez a képzés kétéves, az ezt követő féléves időszak, mely az államvizsgára ill. a szakdolgozatra nyújt lehetőséget, zárja le a képzést. A végzett növendékeink általános iskolai tanítóként dolgozhatnak. Mellettük tanul mintegy negyven hallgató szerb-horvát nyelven. Eddig az volt a gyakorlat, hogy a magyarok szerbhorvátul is tanultak, módszertant és nyelvtanítást. Ugyanakkor a szerbek és horvátok pedig tantervi keretek között ismerkedtek meg a magyar nyelvvel. Idén ez már nem lehetséges. Jövőre pedig még el sem tudjuk képzelni, mi lesz.

– Van-e kellő számú jelentkező a felvételikén? Nem félnek-e a fiatalok, vagy szüleik? Nem tartanak-e a későbbiekben hátránytól, megkülönböztetéstől?

– Nem érezni ilyen aggodalmakat. Évek óta túljelentkezés van. Többnyire 80 fő szeretne itt tanulni és közülük kerül ki a kezdő 60 tanuló. Lemorzsolódás esetleg 5-6 fő, így a létszám gyakorlatilag nem változik. A gimnáziumban indítottunk egy pedagógiai szakirányítási fakultációt. Az itt végzettek felvételi nélkül juthatnak be hozzánk. A többieknél az általános műveltségi kérdések mellett a zenei hallást, a kézügyességet is vizsgáljuk. Nemcsak városunk, de a magyaroktól aprófalvak is várják a diplomás tanítókat. Kell, aki anyanyelvén tanítsa a gyerekeket, mert ha az értelmiség elárulja a népet, vége minden reménységnek.

– A fennmaradáshoz kemény harcot kell vívniuk. Milyen tervekkel, elképzelésekkel vágnak neki az elkövetkezendő időszaknak?

– Változatlanul jól képzett, művelt és fogékony pedagógusokat kívánunk kibocsátani intézetünkéből. Az itt tanító 24 főiskolai tanár képzettsége, szellemisége jó alap ezekre az elképzelésekre. Együttműködésünk a bajai Eötvös József tanítóképzővel zökkenőmentes. Rendszeresen fogadtunk eddig is hallgatókat, s küldtünk hozzájuk mi is. Most az események miatt inkább tőlünk ment egy szerbhorvát nyelven tanító kollégánk az ott tanulókat felkészíteni, de bízunk abban, hogy változnak majd a körülmények. Tervünk továbbá, hogy az újvidéki egyetemről áthozzuk az óvónőképzést, mert itt biztonságosabb. Ugyanakkor minden feltétel adott ehhez. Tovább él az eddigi gyakorlat, a nem magyar településeken állást kapók átképzése, a szerbhorvát különbözeti vizsgával második diplomához juttatása. Fejleszteni kívánjuk az Akadémián működő gyakorlóiskolát, ahol külön osztályokba, de egy iskolában tanulnak a különféle nemzetiségű gyerekek. A Pedagógiai Akadémia él és élni fog. Határozottan bízom abban, hogy lehetőségünk lesz a fennmaradásra, megérjük a jobbra fordító változásokat.

A gondolatokkal teli távozót a város még nem engedi elmenni. A fegyveres egyenruhások előbb egy fiatalembert szállítanak le a várakozó vonatról. A tiszt megnézi a szerb útlevélben lévő papírt, fölényesen felnevet, majd nagyot lódítva a szökni készülőn, elvezeti a parancsnokságra. A bejáratnál találkoznak a vonat elejéről leszedett három, de már bilincsbe vert legénnyel. Szerbiát elhagyni ma csak speciális, a katonai parancsnokság által kiállított engedéllyel lehet. Nekik úgy látszik nem volt. Csak az akarát, hogy el innen, messze, minél messzebbre. Most nem sikerült. Kísérőjük fegyverével nagyot taszítva rajtuk belöki az összibilincselteket az épületbe. A vonat lassan elindul. Vajon visszajöhetünk-e még?

Csillei Béla

A közoktatás szerkezetének, követelmény- és vizsgarendszerének szabályozása

A pedagógus szakmai szervezetek által választott szakértők, a szülő- és diákszervezetek és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a törvényelőkészítő munka menetében az alábbi – konszenzuson alapuló – megállapodás született az iskolaszervezet, a Nemzeti Alaptanterv és a vizsgarendszer szabályozásának kérdéseiben.

A közoktatási rendszer képzési szintjei

(1) A közoktatási rendszer intézményeiben a nevelő, nevelő-oktató munka

- a) óvodai,
- b) elemi fokú,
- c) alsó középfokú
- d) felső középfokú

szinteken folyik.

(2) Az óvodai szint követelményeit az óvoda teljesíti. Az iskolai előkészítés követelményeinek teljesítésében iskola is részt vehet.

(3) Az óvodai nevelés programját ajánlásként a művelődési és közoktatási miniszter dolgoztatja ki és adja ki.

(4) Az elemi szintű nevelés-oktatás céljait, követelményeit a Nemzeti Alaptanterv tartalmazza.

(5) Az elemi szint követelményeit teljesítő iskola az elemi iskola. Az elemi iskola részt vehet az óvodai szint céljai és követelményei (iskolaelőkészítő évfolyam) teljesítésében.

(6) Óvoda és elemi iskola egy intézmény keretében is működhet (többfunkciójú összevont intézmény).

(7) Az alsó középfokú nevelés-oktatás céljait, követelményeit a Nemzeti Alaptanterv tartalmazza.

(8) Az alsó középfokú képzés a hetedik évfolyamon kezdődik és a tizedik évfolyamon fejeződik be.

(9) Az alsó középfokú szint követelményeinek teljesítésére a felkészítő iskola az alapiskola.

(10) Az alsó középfokú szint követelményeinek teljesítésére felkészítő iskolák részt vehetnek az óvodai és az elemi szint követelményei teljesítésében, illetve egy intézmény keretében több, az alsó középfokú képzésben részt vevő iskolatípus működhet (többfunkciójú összevont intézmény).

Megjegyzés: A jelen megállapodás tudatosan nem tartalmazza a nemzetiségi és etnikai iskolákra, illetve a speciális nevelésre vonatkozó szabályozást. Ezeket a problémaköröket a bizottság egy későbbi ülésen tekinti át.

(11) A felső középfokú nevelés-oktatás célja a felsőfokú továbbtanuláshoz, valamely szakma gyakorlásához, az önálló középszintű szellemi munkához szükséges képességek fejlesztése és műveltség elsajátíttatása; az érettségire való felkészítés.

(12) A felső középfokú képzés a tizenegyedik évfolyamon kezdődik és a tizenkettedik-tizennegyedik évfolyamon fejeződik be.

(13) A felső középfokú szint követelményeinek teljesítésére felkészítő iskolák a középiskolák.

(14) A felső középfokú szint teljesítésére felkészítő iskolák részt vehetnek az óvodai, elemi és alsó középfokú szintre való felkészítésben, illetve egy intézmény keretében több, a felső középfokú iskolatípus működhet (több funkciójú összevont intézmény).

A közoktatás tartalmi szabályozása

A Magyar Köztársaság a) Az iskolai oktatás szükséges egységét és az iskolák közötti átjárhatóságot a Nemzeti Alaptanterv, valamint az egységes vizsgarendszer(rel) biztosítja.

A Nemzeti Alaptanterv

(1) A Nemzeti Alaptanterv kerettanterv, amely a tankötelezettség időtartamára eső iskolázás műveltségi követelményeit (az iskolázás elemi és alsó középfokú szintjének megfelelően) elemi és alapszinten határozza meg. A Nemzeti Alaptanterv az elemi szint teljesítését a tanulók 11-12 éves korára, az alapszint teljesítését a tanulók 16 éves korára írja elő, jelzi azonban a jelenlegi nyolcadik osztályos iskola negyedik és nyolcadik évfolyamának elvégzésekor elvárható követelményeket is.

(2) Nemzeti Alaptanterv a Magyar Köztársaság Alkotmányára és törvényeire, valamint az aláírt nemzetközi egyezményekre támaszkodva, a jelen törvényben meghatározott alapelveknek megfelelően tartalmazza (közvetíti) az iskolai nevelő és oktató munka alapjául szolgáló demokratikus, nemzeti és európai értékeket.

(3) Nemzeti Alaptanterv – az elemi és alapszintű szintnek megfelelően – meghatározza a műveltségi területeket, az egyes műveltségi területek nevelési és oktatási céljait és ezek

követelményszintjeit, az egyes műveltségi területek oktatásának időarányait és tanévenként a minimálisan szükséges tanítási időt.

(4) A Nemzeti Alaptanterv alapul szolgál az iskolák helyi tanterve kidolgozásához, a tankönyv és taneszköz készítéshez.

(5) A nemzeti kisebbségek iskolái a Nemzeti Alaptanterv anyanyelvi, történelmi, földrajzi követelményeit saját nemzeti kultúrájukra kiterjesztve azonos színvonalú műveltséget közvetítve valósíthatják meg.

(6) A Nemzeti Alaptantervben rögzített követelményekből a gyógypedagógiai intézmények (itt most eltekintünk attól, hogy ezeket miképpen kell megnevezni a törvényben!) annyit valósítanak meg és olyan időhatárok között, amennyit tanulóik lehetőségei és speciális igényei megengednek.

(7) A Nemzeti Alaptantervet a művelődési és közoktatási miniszter dolgoztatja ki.

(8) A Nemzeti Alaptanterv alapelveit az Országgyűlés, a Nemzeti Alaptantervet a művelődési és közoktatási miniszter hagyja jóvá.

Vizsgarendszer

(1) A tanuló az alsó középfokú szint (tankötelezettség teljesítése után záróvizsgát, a felső középfokú szint teljesítése után érettségi vizsgát tehet.

(2) A záróvizsga és az érettségi vizsga állami vizsga, amelyről a vizsgáztató szervek a tanuló számára továbbtanulásra és/vagy munkavállalásra jogosító okiratot állítanak ki.

(3) A vizsgák követelményrendszerének, módszereinek megállapítása, az országos vizsgaszabályzat kiadása a művelődési és közoktatási miniszter feladata.

(4) A tanuló a vizsgát a tanulói jogviszony megszűnését követően is leteheti, illetve ha egyes követelményeinek már a tanulói jogviszony fennállása alatt eleget tett, azt befejezheti. A már teljesített követelményekből nem kell újra vizsgáznia.

(5) A felnőttoktatás keretében lehető a záróvizsgára és érettségi vizsgára azonos követelmények és rendelkezések érvényesek.

(6) A záróvizsga követelményei a Nemzeti Alaptantervre épülnek.

(7) Az alsó középfokú szint befejező évfolyamának elvégzése (a vizsga letételétől függetlenül) alapfokú iskolai végzettséget tanúsít és feljogosít az alapfokú szakképzésbe való bekapcsolódásra. (Megfontolandó, hogy itt ne legyen-e egy kiegészítő, megengedő szabály. A szakképzési törvényben meghatározott alapfokú szakmai képzési formákba az a tanuló is bekapcsolódhat, akinek nincs alapfokú iskolai végzettsége: pl. nyolc osztályt végzett! Ez esetekben a záróvizsga funkcióját a szakmai képesítő vizsga is betölthetné.)

(8) Az az iskola, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll, és felső középfokú képzést is folytat vagy amelybe a tanuló a felső középfokú képzés megszerzése érdekében át kíván lépni, a továbbhaladás, illetve belépés feltételeként előírhatja a záróvizsga letételét.

(9) A felső középfokú tanulmányokat lezáró állami vizsga az országosan egységes, standardizált az érettségi.

(10) Az érettségi vizsga felsőfokú oktatás intézményeibe való jelentkezésre jogosít.

(11) A felső középfokú tanulmányait szakközépiskolában végző tanuló számára biztosítani kell az érettségi vizsga letételének lehetőségét.

(12) Az állami vizsgák követelményrendszerének, módszereinek és lebonyolítási rendjének meghatározása a Művelődési és Közoktatási Minisztérium feladata.

(13) A vizsgák követelményeire, a lebonyolításra és a bizottság összetételére vonatkozó vizsgaszabályzatot a vizsgák letétele előtt legalább négy évvel ki kell hirdetni.

(14) Valamennyi vizsga önkéntes, díjtalan és nyilvános.

(15) A vizsgarendszer működtetéséhez szükséges infrastruktúra kiépítése és működtetése a Művelődési és Közoktatási Minisztérium feladata. A vizsgaközpontok feladata:

a) a záróvizsga eszközeinek biztosítása, a vizsgák megszervezése, a vizsgabiztosok kijelölése, a vizsgaeredmények közzététele;

b) az érettségi vizsga eszközeinek biztosítása, a vizsgák megszervezése, a vizsgaeredmények közzététele.

(16) Az érettségi vizsgabiztosok kijelölése a művelődési és közoktatási miniszter feladata.

(17) A vizsgák letétele általában az iskolákban, esetenként a vizsgaközpont által kijelölt iskolán kívüli helyen történik.

(18) A szakmai vizsgák követelményeit, eljárási szabályait a szakképzési törvény tartalmazza. A bizottság teljes egyetértéssel megállapodott abban is, hogy a törvénynek szabályoznia kell – azokat az eljárási feltételeket, amelyeknek a művelődési és közoktatási miniszternek meg kell felelnie a Nemzeti Alaptanterv, a vizsgakövetelmények, vizsgaszabályzat jóváhagyása, kiadása és változtatása esetén;
– valamint a Nemzeti Alaptanterv és vizsgarendszer bevezetésének ütemét és alapvető eljárásait.

Budapest, 1992. március 27.

A bizottság megbízásából

Mihály Ottó

Személycserék az MKM-ben

Ismerkedés Dr. Kerékgyártó Lászlóval, a Közoktatásfejlesztési Főosztály új vezetőjével

Dr. Kerékgyártó László: A Nemzeti Szakképzési Intézetben ugyancsak a pedagógusképzés, vezetőképzés tartozott a munkakörömbe, a Pedagógusképzési Osztálynak voltam a vezetője. Tanítottam szakmunkásképzőben, szakközépiskolában, gimnáziumban és általános iskolában. Villamos-műszaki fizika tanári végzettségem van. A mai napig tanítok szakközépiskolában, és ehhez ragaszkodom, hogy ne csak hivatalnok legyek.

Az a véleményem, hogy ha nem tudjuk a pedagógusokat megnyerni az új helyzetnek, ha nem tudjuk rádöbenteni őket, hogy milyen új feladatok várnak rájuk – már akit rá kell döbenteni –, akkor az egész rendszer- és gazdasági váltás csődbe juthat, hiszen a súlyos erkölcsi válságból való kilábaláshoz a pedagógusokra kell elsősorban támaszkodni. El kell érni, hogy az a sokat hangoztatott szólam, hogy az oktatás stratégiai ágazat, ez jelenjen meg a finanszírozásban is. Amíg ez nem történik meg, addig hiába készül akármilyen törvény, vagy háttérterv, az mind kútba esik, ha nincs hozzá elegendő pénz.

Barlai Róbertné: Az új munkakörbe belépve kikkel ült le?

K. L.: Szerencsém volt, mert az NSZI-ben végzett munkám során szinte mindenkit megismertem, aki ezen a területen dolgozik. De ezzel együtt az volt a véleményem, hogy le kell bontani azokat a falakat, amelyeket a bizalmatlanság épített itt emberek között, és lassan el kell jutni odáig, hogy a politikai szempontok helyett egyértelműen szakmai szempontok legyenek a döntők. Szeretnék ezen a téren mindenkit mozgósítani, aki február 15-e óta lépéseket tett a Pedagógusképző és Továbbképző Tanács felállítására.

B. R.-né: Milyen tanács ez?

K. L.: A közoktatási helyettes államtitkár mellett működő tanácsadó testület, amely minden lényeges kérdésben állást foglal, javaslatot tesz ezen a területen.

B. R.-né: Kik a tagjai?

K. L.: Az óvodától az egyetemig a legkülönbözőbb szakemberek lesznek a tagjai. Egy 60 fős névsorunk van, akiket szakemberekként javasoltak és ebből kell 15-20, maximum 25 főt kiválasztani, akik azután az operatív munkát végzik.

B. R.-né: Kb. 3 éve működik már ez az osztály, az előző vezetője Galicza János volt. Ők is sok mindennel próbálkoztak. Pl.: pályázatot hirdettek a pedagógusképzés és továbbképzés helyzetének elemzésére, megújítási javaslatokra, amelyre nagyon értékes anyag gyűlt össze. Vagyis erős törekvés volt arra, hogy a szakmát gyakorlók elképzeléseinek megfelelően kell megújítani ezt a területet.

A Csokonai-program is ezt a célt szolgálta. Lesz-e folytatás, vagy előlről kezdődik minden?

K. L.: Az álláspontom szerint súlyos hiba lenne mindent félretenni. Többek között a Csokonai-program annyira fontos dolog; bár ez pillanatnyilag a humán szféra érdekeltsége elsősorban. Szeretném, ha ezeknek a fontosságát a reál-tanárok is nagyobb tömegben éreznék. Hogyan lehet az emberek tudatát átalakítani egy ilyen csatornán keresztül?

B. R.-né: Egy reál szakos tanárnak is, ha embert akar formálni, bele kell tekintenie a humán tudományokba, a pszichológiába, szociálpszichológiába, ismernie illik pl. a drámapedagógiát. Az erkölcsi válságból általános humanisztikus emberi értékek közvetítésével lehet csak kilábalni.

K. L.: Sajnos ma még nem teljes az összhang ezen a téren, tehát feladataink közé tartozik az, hogy a pedagógusok figyelmét felhívjuk ezek fontosságára, másrészt új módszereket találjunk ezek átadására, mert erőszakkal ezt nem lehet megtenni. Olyan kínálatot kell nyújtani, ami kinyitja a kaput a legtávolabbi iskolák pedagógusai számára is.

Még konkrétan; problémának érzem, hogy pedagógusok nem tudnak eléggé kommunikálni; pl.: tudjon a pedagógus legalább egy idegen nyelvet beszélni, értse a számítógép alkalmazását.

B. R.-né: A személyiségével bánni tudjon, talán ez a legfontosabb.

K. L.: A programunk önálló része a személyközi kommunikáció; pl.: retorikát kéne tanítani a tanárképzésben. Ha egy 10 éves amerikai diák kiáll egy nagyobb tömeg elé, nincs lámpaláza és tud „összeszedett” lenni, ugyanakkor a mi pedagógusainkat ha szembesítjük pl. csupán azzal, hogyan beszélnek, kiderül, hogy sokan motyognak, különösen a műszaki és reál szakos tanárok. Nagy tömegben, ezres nagyságrendben szeretnénk távoktatási nyelvtanfolyamokat, intenzív kurzusokat meghirdetni. Ezek a pedagóguslapokban: Köznevelés, Új katedra, Szakoktatásban fognak megjelenni. A számítástechnikai továbbképzést pedig az iskolák saját gépparkjával, saját tanáraival szeretnénk megoldani, a minisztérium fizeti az óraadók díját, hogy legalább alapfokon sajátítsák el a tanárok. A retorikáról Gabnai Katalin kolléganő most tárgyal. Minden, az előzőekkel kapcsolatos javaslatot szívesen fogadunk.

A vezetőképzésre két jól kidolgozott programcsomagunk is van. Meg kell keresnünk azt a csapatot, akik mindezeket végre tudják hajtani.

B. R.-né: Miben fog eltérni az Önök által tervezett vezetőképzés az előzőektől?

K. L.: Ahogyan változik a vezetői szerep az iskolában, úgy kell átalakulnia a vezetőképzésnek is. Az iskolák általában eléggé belterjesek; csak az érdekli az iskolát, hogy ott mi történik a tanulóval, de hogy az iskola elhagyása után mi, az már kevésbé. Az igazgató többféle funkciót tölt be egy személyben; szakmai vezető, menedzser, gazdasági igazgató, stb. Elég nehéz megfelelni ennek.

B. R.-né: Leginkább koordinátornak kéne lennie.

K. L.: Úgy van. Az egyik legjobb továbbképzési forma szerintem a „vándorbot” módszer. Támogatni szeretnénk a pedagógusok csoportos és egyéni utazásait meghatározott szakmai céllal; mindezekre pályázatokat írunk ki. A pedagógusnak lehetősége lesz szakmai kapcsolatok kiépítésére, megismerkedhet külföldi oktatási intézményekkel, pedagógusokkal. A pedagógusnak a teljes személyiséggel kell hatni; ehhez hozzátartozik az egészséges életszemlélet, a saját egészsége. Ha ma megnézzük mondjuk egy átlag-pedagógus fogazatát, akkor az mindent megmutat. Gondolkodunk, hogyan lehet olyan szolgáltatást nyújtani a pedagógusoknak, hogy egészségüket „karbantarthassák”, mert ez majd átsugárzik a gyerekekre is. A másik az életmód. A természetes mintaközvetítés hiányzik a gyerekek életéből. Olyan kezdeményezéseket szeretnénk támogatni, ami ennek alapjául szolgálhat.

Az OKI szakmai fejlesztési programja és a pályázat ebből sok mindent tartalmaz. Nekem az a véleményem, hogy ez nem Zsolnai programja, ahogy mondják. Ehhez hozzá lehet tenni pl.: a Csokonai-programot és a meglévő más programokat, és így egy olyan komplex programot nyerhetünk, mely integrálja az eddigi jó kezdeményezéseket. Pénzt is csak így lehet kapni, ha van egy kész program. Zsolnai József is így tudott támogatást szerezni.

B. R.-né: A tanítóképzésbe hogyan lehet beavatkozni, hiszen az egyetemek, főiskolák autonómok?

K. L.: Itt valami nincs rendben. A beavatkozás csak egy úton lehetséges; feladat-finanszírozással. Ugyanakkor ezek a pénzeszközök ma döntő részben a Felsőoktatási Főosztály kezében vannak. Azt szeretnénk elérni, hogy a közoktatási képzést a Közoktatási Főosztály finanszírozza, válasszák le a pedagógusképzést.

B. R.-né: Ez eddig is probléma volt.

K. L.: Mi nem a pedagógusképző intézmények működtetését szeretnénk átvenni, a működés ellenőrzését, hanem a hozzátartozó konkrét programok meghirdetését, finanszírozását, és ennek végrehajtásának ellenőrzését.

B. R.-né: Milyenek a minisztériumban a kapcsolatai? Olyan tapasztalataim vannak, hogy még az egy folyosón dolgozó minisztériumi emberek se nagyon ismerik egymást és a munkájukat.

K. L.: Azzal kezdtem, hogy mindenhová elmentem. Engem nem zavar az, hogy kinek mi a pozíciója, egyszerűen beszélni kell egymással; mert abból alakul ki valami.

Személy szerint nem érzem azt, hogy itt nem tárgyalnának egymással az emberek. A minisztériumi apparátus nagyon túlterhelt, Dobos Krisztinának reggel 6 órakor kezdődik a

munkaideje, tehát ha beszélni akarok vele, akkor 6-7 óra között kell megkeresnem, vagy este 6 óra után. Volt, hogy este 8 órakor kezdődött értekezlet. Tehát mi nagyon várjuk a Területi Oktatásügyi Központok létrejöttét, hogy levegyenek valamit a vállunkról és megszűrjék a problémákat.

Ha bármilyen iskolának bármilyen gondja van, tehát valamilyen kísérletet akar bevezetni, akkor kénytelen idejönni, mert itt vannak a pénzforrások, tehát ki kell járnia ezeket a dolgokat. Az OKI-val közösen felállítjuk azokat a kuratóriumokat, akik a pénzek felett döntenek, tehát mindenképpen azt szeretnénk, ha mi csak a koordinációt és az ellenőrzést végeznénk. Hiába jön már ide akárki – naponta 5-6 rektor keres, hogy még kéne 100-200 ezer, stb. – egyszerűen azt mondom, nem én döntök. És ez így van rendjén.

A Köznevelésben megjelent a Kuratórium névsora.

Az Országos Közoktatási Intézet továbbképzéssel foglalkozó osztálya és mi napi kapcsolatban vagyunk, és mindent közösen csinálunk. Hogy most ki adja ki a közleményt, az teljesen mindegy. Ebből nem csinálunk presztízskérdést.

B. R.-né.: Az a baj, hogy a szakmai közvélemény nem ismeri ezeket a kapcsolatokat, illetve az elmúlt években nyilvánosan inkább a szembenállás jelent meg és nem az együttműködés. Ezt jó hallani, hogy itt nem így van. Mit mondana zárszóként?

K. L.: Nem vagyok hivatalnoktípus. Ezt a mostani beosztásomat átmeneti állapotnak tekintem. Adott feladatra vállalkoztam, és szeretném megoldani.

Családunk pedagógus-dinasztia, 8-10 gyakorló tanár van a családban, már a lányom is az. Számomra a katedra most is a legvonzóbb hely.

A riportot készítette: Barlai Róbertné

MI TÖRTÉNIK, HA DOHÁNYZOL ?

Azt, hogy a dohányzás káros az egészségre, bárki elmondhatja neked. Számos ember azt is el tudja mondani, hogy ismert valakit, aki naponta elszívott egy doboz cigarettát és mégis nyolcvan évig élt. Ez lehetséges, az egyik ember beteg lesz a dohányzástól, a másik meg nem, vagy nem olyan hamar. Az egészben az a kellemetlen, hogy nem tudod előre, hogy mi vár rád. Az alábbiakban áttekintheted, mi történik a szervezetedben, ha dohányzol.

Ha dohányzol, különböző anyagok jutnak a szervezetedbe: szilárd részecskék és gázok. A szilárd részecskék barna kátrányfoltokként lerakódnak a légutakban és a tüdőben. A legismertebb anyagok, melyek a dohányfüsttel a szervezetedbe jutnak:

Kátrány

Ez a dohány mindenfajta égéstermékének gyűjtőneve. A kátrány többek között bronchitist és tüdőrákot okozhat.

Nikotin

A nikotin olyan folyadék, mely nagyon illékony, és megbarnul, ha levegővel kerül

érintkezésbe. A nikotin az az anyag, mely a dohányzás rabjává tehet valakit.

Szénmonoxid

Olyan gáz, amely megakadályozza, hogy a vér elegendő oxigént szállítson.

Ammónia

Egy ingerlő hatású gáz, amely a nyálkahártyákat irritálhatja.

MI TÖRTÉNIK A SZERVEZETEDBEN?

Szemek

Az ammónia ingerli a szem nyálkahártyáját, nemcsak a tiedét, de a másokét is. Főleg zárt szobában. Kivörösödik a szemed, könnyezni kezd, hogy az ammóniát felhígítsa.

Orr

Az ammónia ingerli az orr nyálkahártyáját is. Zárt szobában a nem dohányzó is szenved a füsttől. Fejfájást kaphatsz és köhögési és tüszentési ingered lehet tőle.

Száj

A dohányfüst befolyásolja az ízlelőbimbókat. Hosszabb idő után kevésbé jól tudsz ízeket érezni.

Légutak

A dohányfüstben lévő szilárd részecskék barna kátrányfoltokként rakódnak le a légutakon (és a tüdőben).

Légutainkban csillószőrök találhatók, amelyek a nem oda tartozó anyagok egy részét folyamatosan felfelé hajtják. A dohányosok különösen reggelente érzékelik (tipikus köhögés), hogy a csillószőrök egész éjjel végezték munkájukat.

A nikotin azonban bénítja a csillószőrök működését. Ezért az erős dohányosok hamarabb szenvednek a szennyezett levegőtől.

Tüdő

A tüdő a lerakódott kátránytól fokozatosan elbarnul. A kátrányban különböző mérgező anyagok találhatók, amelyek a tüdő és a légutak védelmet nyújtó felületét (a nyálkahártyát) irritálják. Ez különösen érzékennyé teszi ezeket a szerveket a gyulladásokra és a rosszindulatú daganatokra. Tüdőrák legalább tízszer olyan gyakran fordul elő dohányosoknál, mint nem dohányosoknál.

Vér

A dohányfüstben szénmonoxid is van. Ezt a gázt a cigaretta filtere nem tudja visszatartani, tehát mindig a szervezetbe jut. A szénmonoxid megakadályozza, hogy a vér elegendő oxigént szállítson a sejteknek. Ezt a sportteljesítményeken lehet lemérni, a szervezet kitartása csökken.

Ezen túlmenően a szénmonoxid a véredények falait is károsíthatja, úgyhogy hosszabb távon zsírszent anyagok rakódnak le a falakon. Ez növeli az érszűkület és a szív infarktus esélyét.

Szív

Ha dohányzol, vérnyomásod magasabb lesz, és ennek hatására gyorsabban ver szíved. Erről magad is meggyőződhetsz, ha megméried a pulzusod. Ha sokat dohányzol, növekszik a szívinfarktus esélye is. A szívinfarktus a szívizom egy részének elhalása. A szívinfarktus úgy keletkezik, hogy a szívizom egy részének vérellátása erősen csökken.

Gyomor

Olyan emberek, akiknek gyomorpanaszaik vannak, orvosi tanácsra többnyire nem dohányozhatnak, mert úgy tűnik, hogy a dohányzás és a gyomorbántalmak között összefüggés van. A dohányzás valószínűleg meg támadja a gyomor nyálkahártyáját.

Belek

Ha dohányzol, beleid aktívabbá válnak. Ha például üres gyomorra elszívsz egy cigarettát, akkor az hashajtó hatású.

Feladat: Mi a véleményed egy teljes mértékű iskolai dohányzási tilalomról?

Előnyei:

Hátrányai:

Palacsinta**BURAI FERI MESÉI
A SZEGÉNY EMBER**

Egyszer volt egy ember, annak az embernek volt egy fia, de az ember olyan szegény volt, mint a templom egere. De ám az öreg nem hagyta, hogy ilyen szegények maradjanak, mert akkor meghalnak éhen. Azt mondja a fiának, hogy menjen el szerencsét próbálni. Elmegy a gyerek és találkozik egy lánnyal. Azt mondja a lány, gyere be te szegény legény. Hát bement a házba és a lány megmutatta a gyerekeknek a kamrát.

Hát ott olyan sok arany volt, lett volna vagy tíz zetorral! A lány azt mondta a gyerekeknek, hogy annyit vihet, amennyit csak akar. Hát egy zetorral hazahozta és éltek amíg meg nem haltak, itt a vége fuss el véle.

A VICC

Elmentem Zsoltival kaszálni és olyan nagy fa volt, de még egy gyufaszál is nagyobb volt. Azután elmentünk a boltba, vettünk cukrot, annyi cukor volt még egy sem volt. Azután meg elmentünk horgászni, annyi halat fogtunk, hogy még egy sem volt. Azután elmentünk havat hányni, olyan hideg volt, hogy kabátba kellett menni, de gatyába hánytam a havat. Azután elmentünk csigát szedni, annyi csiga volt, de még egy sem volt. Azután vittük az embernek, hogy vegye meg tőlünk, meg vette, annyi pénzt adott érte, de még tíz fillér sem volt. Azután elmentünk szénért, annyi szén volt, de még egy sem volt, azután elmentünk szögelni, annyi szög volt, de még egy sem volt. Azután elmentünk fűrészelni, de olyan sok volt, hogy még egy sem volt. Azután elmentünk tapogatni, annyi halat fogtunk, de még egy zetorral sem lett volna. Itt a vége fuss el véle.

A FINOM SÜTEMÉNY

Egyszer sütöttünk süteményt és palacsintát, de még mézeskalácsot is. Egyszer a Farkas tanár néni is csinált nekünk süteményt. Azt mondta, hogy majd egyszer eljön és süt velünk együtt, de nem ért rá, mert első órája volt és otthon csinálta meg, aztán elküldte. Nagyon ízlett nekem, de főleg Zsoltinak, még a csomagolót is lenyalta. Őszintén szólva, a tanár nénivel nagyon meg vagyunk elégedve, mert olyan jól esett, köszönjük tanár néni, de biztos, hogy mi is csinálunk, és akkor majd küldünk.

MÁGA ZSOLTI

Az álom

Amikor este volt, csak álom volt, Feri meg Zsolti mentek csajozni. Találkoztak egy lánnyal, akit úgy hívtak, hogy Andi, mezőtúri lány volt. Megcsókoltam és Ferinek is odaadtam Andit, és Feri is megcsókolta. Ennyi volt, álom volt, jó lenne, ha igaz lenne.

MÁGA EDIT

AZ ÚJ TERMÜNK

Az új termünk nagyon tágas és szép. A növényeknek és az állatoknak is jobb. Így jobban tudunk szabadmunkázni és dolgozni. Ilyen remek termet még nem láttam!

Az új termünk nagyon szép, nagy és kényelmes, de azért nekem csak hiányzik a régi faháziskola, lehet azért, mert még szokatlan és ezt is meg fogom szeretni.

A FINOM SÜTEMÉNY

Ma reggel, ahogy beléptem az iskolába, a szekrényen sütemény volt. Farkas tanár néni küldte, mert megígérte, hogy sütünk együtt. De sajnós tanár néninek első órája volt, és ő megsütötte, reggel meg elküldte az iskolába, hogy tanár bácsi adja ide nekünk a rizsescsokit. Nagyon finom volt, ilyet még soha nem ettem! Nagyon köszönjük tanár néni!

A FARSANG

Otthon felöltöztem és kicsinosítottam, kikentem magam és mentem a farsangra. Szép volt, csak rossz és unalmas és a tombolán sem nyertem. A két lánnyal, Tündivel és Anitával mentem.

FEHÉR ILDIKÓ

Azt álmodtam, hogy meghalt az egész osztály, tanár bácsi meg sírt nagyon és hazament Gyöngyike nénihez és elmondta neki és mind a ketten sírtak és tanár bácsi Szolnokon lett tanító.

Azt álmodtam, hogy hánytam a vért és jöttek a mentősök és anyu nem akart elengedni, de mégis elvittek, anyu is jött velem. Infúzióra tettek és én nagyon féltem, mert megműtöttek és akkor ébredtem fel, amikor műteni akartak.

MÁGA ERZSÉBET

Az esküvő

Tegnap előtt Gabi és Teri megházasodtak, jöttek velem szembe és a Terinek szíj volt a hajában. Nagyon siettek a templomba; és lökték a cukrokat és egyszer csak a Gabinak az arcán volt egy szeplő,... megcsókolták egymást és mentek haza. Itt a vége, fuss el véle, Gabi + Teri LOVE.

A TEGNAP

Tegnapmeghalt Imrei István. A gyerekek nagyon sírtak, de egyszer csak feltámadt, és volt ennivaló és csont és paprikás és úgy táncoltak és táncoltak és boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

MÁGA ERIKA

AZ ÁLOM

Azt álmodtam, hogy Edi elment világgá és felvitte egy ufó. Felvitte az ufó Zolit is és meglátta Edit, és megcsókolták egymást, átölelték egymást, Zoli elvette feleségül Editet és esküvő volt és éltek, amíg meg nem haltak.